

Využitelnost paušálního režimu v podmínkách roku 2023

Mgr. Hana Lukácsová

Bakalářská práce
2024



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav financí a účetnictví

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Mgr. Hana Lukácsová**
Osobní číslo: **M18062**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Účetnictví a daně**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Využitelnost paušálního režimu v podmínkách roku 2023**

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Vypracujte rešerši literárních pramenů vztahujících se k dané problematice.

II. Praktická část

- Modelujte finanční zatížení OSVČ při využití výdajového paušálu a paušálního režimu v závislosti na vybraných aspektech.
- Na základě analýzy zhodnotte využitelnost paušálního režimu OSVČ.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BERÁNEK, Petr. *Průvodce zákonem o daních z příjmů pro OSVČ a další poplatníky s dílčím základem v § 7*. Olomouc: ANAG, 2021. ISBN 978-80-7554-318-9.
- EUROPEAN COMMISSION. *Taxation Trends in the European Union: Data for the EU Member States, Iceland and Norway*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022. ISBN 978-92-76-49152-1.
- KRAJNÁK, Michal. *Daň z příjmů fyzických osob v České republice*. Brno: CERM, 2022. ISBN 978-80-7623-086-6.
- MACHÁČEK, Ivan. *Optimalizace daně z příjmů fyzických osob: postupy, jak platit co nejnižší daň*. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-195-6.
- VYCHOPEŇ, Jiří. *Meritum Daň z příjmů 2023*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-467-5.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Blanka Jarolímová**
Ústav financí a účetnictví

Datum zadání bakalářské práce: **5. února 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **17. května 2024**

L.S.

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
garant studijního programu

Ve Zlíně dne 5. února 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA

BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 16. května 2024

Hana Lukácsová

ABSTRAKT

Předkládaná práce se zaměřuje na problematiku zdanění osob samostatně výdělečně činných, přičemž hlavním cílem je identifikovat body zvratu při volbě mezi dvěma způsoby zdanění – mezi výdajovým paušálem a paušálním režimem. Teoretická část se zaměřuje na rešerši literatury a základních pojmů v oblasti daně z příjmů fyzických osob, přičemž hlavním prvkem je identifikace klíčových faktorů, které ovlivňují volbu zdanění. Praktická část aplikuje teoretické poznatky na konkrétní situace poplatníků, s cílem provést porovnání a identifikovat body zvratu. Analýza je prováděna pomocí komparace odvodů v různých příjmových kategoriích získaných výpočtem pomocí výdajového paušálu versus příslušného pásma paušálního režimu. Analýza faktorů ovlivňující rozhodování poplatníků má za účel objevit, kdy a pro koho jedno zdanění končí ve prospěch druhého.

Klíčová slova: režim paušální daně, zdanění příjmů, osoby samostatně výdělečně činné, optimalizace, daňové zatížení

ABSTRACT

The present work focuses on the issue of taxation of self-employed persons, with the main objective of identifying turning points in the choice between two methods of taxation - between the expenditure lump sum and the lump sum regime. The theoretical part focuses on a literature search and basic concepts in the field of personal income tax, with the main element being the identification of key factors that influence the choice of taxation. The practical part applies the theoretical knowledge to specific taxpayer situations in order to make comparisons and identify turning points. The analysis is carried out by comparing levies in different income categories obtained by calculating the flat-rate expenditure versus the relevant lump sum band. The analysis of factors influencing taxpayers' decisions is intended to discover when and for whom one taxation ends in favour of another.

Keywords: lump sum regime, income taxation, self-employed persons, optimization, tax burden

Na tomto místě chci poděkovat Ing. Blance Jarolímové a to nejen za trpělivost při korektuře a cenné rady, které mi nepřetržitě a ochotně poskytovala, ale také za nápady a energii do dalších kapitol.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 DAŇOVÝ ASPEKT PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	13
1.1 PŘEDMĚT DANĚ	13
1.2 NEDANĚNÉ PŘÍJMY	13
1.2.1 Osvobozené příjmy	14
1.2.2 Nejsou předmětem daně	16
1.3 DAŇ A DAŇOVÉ PŘIZNÁNÍ.....	16
1.3.1 Položky snižující základ daně	16
1.3.2 Základ daně	19
1.3.3 Určení základu daně	20
1.3.4 Daň a úpravy daně.....	21
1.3.5 Poplatník a plátce daně.....	23
2 SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ	26
2.1 ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ.....	26
2.2 POJISTNÉ NA SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	28
3 PAUŠÁLNÍ REŽIM A PAUŠÁLNÍ DAŇ	32
3.1 PODMÍNKY PAUŠÁLNÍHO REŽIMU	32
3.2 PAUŠÁLNÍ ZÁLOHY	34
3.3 PAUŠÁLNÍ DAŇ	36
3.4 ZMĚNY	37
3.5 POVINNOST PODAT DAŇOVÉ PŘIZNÁNÍ K DPFO	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
4 METODIKA	40
5 MODELOVÉ PŘÍKLADY – JEDNA ČINNOST	42
5.1 VÝDAJOVÝ PAUŠÁL 80 %	44
5.2 VÝDAJOVÝ PAUŠÁL 60 %	46
5.3 VÝDAJOVÝ PAUŠÁL 40 %	48
5.4 VÝDAJOVÝ PAUŠÁL 30 %	49
5.5 SHRNUÍ.....	50

6	MODELOVÉ PŘÍKLADY – JEDNA ČINNOST A UPLATNĚNÉ NEZDANITELNÉ ČÁSTI.....	52
6.1	VÝDAJOVÝ PAUŠÁL 80 %, NEZDANITELNÁ ČÁST ZD VE VÝŠI 50 000 KČ	52
6.2	VÝDAJOVÝ PAUŠÁL 60 %, NEZDANITELNÁ ČÁST ZD VE VÝŠI 50 000 KČ	54
6.3	VÝDAJOVÝ PAUŠÁL 40 %, NEZDANITELNÁ ČÁST ZD VE VÝŠI 50 000 KČ	55
6.4	SHRnutí.....	56
7	MODELOVÉ PŘÍKLADY – JEDNA PŘEVAŽUJÍCÍ ČINNOST A PRONÁJEM OBCHODNÍHO MAJETKU	57
7.1	BEZ SLEVY NA DÍTĚ, PŘÍJEM Z NÁJMU OBCHODNÍHO MAJETKU 120 000 KČ	57
7.2	DAŇOVÉ ZVÝHODNĚNÍ NA 1 DÍTĚ, PŘÍJEM Z NÁJMU OBCHODNÍHO MAJETKU 120 000 KČ	59
7.3	DAŇOVÉ ZVÝHODNĚNÍ NA 2 DĚTI PŘÍJEM Z NÁJMU OBCHODNÍHO MAJETKU 120 000 KČ	60
7.4	SHRnutí.....	61
8	MODELOVÉ PŘÍKLADY – KOMBINACE VÝDAJOVÝCH PROCENT	62
8.1	MODELOVÝ PŘÍKLAD „A“	62
8.2	MODELOVÝ PŘÍKLAD „B“	64
8.3	MODELOVÝ PŘÍKLAD „C“	65
8.4	MODELOVÝ PŘÍKLAD „D“	67
8.5	MODELOVÝ PŘÍKLAD „E“	68
8.6	MODELOVÝ PŘÍKLAD „F“	69
8.7	MODELOVÝ PŘÍKLAD „G“	70
8.8	SHRnutí.....	71
9	ZHODNOCENÍ VÝHODNOSTI REŽIMU	73
	ZÁVĚR	75
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	77
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	80
	SEZNAM OBRÁZKŮ	81
	SEZNAM TABULEK.....	82
	SEZNAM PŘÍLOH.....	83

ÚVOD

V roce 2022 bylo v evidenci Českého statistického úřadu (ČSÚ, 2023) na území České republiky více než jeden milion podnikatelů¹, tedy téměř každý devátý obyvatel České republiky (dále ČR) starší 18 let podnikal na základě živnostenského zákona, popř. byl zemědělským podnikatelem. Můžeme se tedy domnívat, že otázka zdanění osob samostatně výdělečně činných je otázkou velmi aktuální.

Soukromí podnikatelé mají v zásadě tři možnosti zdanění a to (1) stanovení základu daně dle skutečných výdajů, (2) základ daně ziskát odečtením výdajů stanovených procentem z příjmů a (3) odvádění jednotné částky, v které je zahrnuta nejenom daň, ale také odvod zdravotní pojišťovně a sociální pojištění. Poslední možnost tzv. paušální daň (nebo také dále paušální režim) se v posledních letech dostal díky novele zákona do popředí a jeho popularita má rostoucí trend – v roce 2022 v režimu paušální daně bylo téměř 70 tisíc osob, v roce 2023 jich již bylo okolo 100 tisíc. (MFČR, 2023a). Lze tedy předpokládat, že i samotní poplatníci aktivně řeší, která z uvedených možností je pro ně samotné finančně méně náročná a hledají tak daňově optimálnější variantu.

Práce by měla přinést odpověď na otázku, kde se nachází pomyslné body zvratu (u vybraných modelových situací) a kde výhodnost zdanění pomocí výdajů stanovených procentem příjmů ustupuje ve prospěch využít paušální daně (či obráceně).

Text je rozdělen do teoretické a praktické části. Teoretická část představuje příjmy fyzických osob a způsob výpočtu daně z příjmů včetně slev, osvobozených příjmů a položek snižujících základ daně. Soustředí se především na osoby, jejichž příjmy plynou převážně ze samostatné výdělečné činnosti, a dále objasňuje způsob výpočtu odvodů sociálního a zdravotního pojištění. Dále je v práci představen paušální režim včetně podmínek, které je nutno splnit, aby poplatník mohl tento způsob zdanění využít a pásma paušálního režimu. Zjištěné poznatky jsou následně aplikovány v praktické části, která se na modelových příkladech snaží ukázat výši odvodů při využití obou možností zdanění.

¹ Fyzické osoby podnikající na základě živnostenského zákon a zemědělství podnikatelé.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Předkládaná bakalářská práce se věnuje poplatníkům daně z příjmů fyzických osob, jejichž příjmy pocházejí výhradně ze samostatné činnosti (§ 7, zákona o daních z příjmů 586/1992 Sb.). O ostatních příjmech² definovaných v zákoně o daních z příjmů se neuvažuje, byť tyto situace v praxi reálně existují. Dále hlouběji analyzuje jejich zákonné možnosti v oblasti daně z příjmů a související povinné odvody do systému veřejného zdravotního a sociálního pojištění.

Teoretická část se snaží podat ucelený pohled na problematiku zdaňování a povinných odvodů osob samostatně výdělečně činných, opírá se především o příslušné zákony věnující se problematice a dále o literaturu s ní související. Část informací byla čerpána z webových stránek vybraných ministerstev ČR. S ohledem na téma práce jsou v některých oblastech výčty výjimek či podmínek neúplné z důvodu jejich obsáhlosti, či krajní (nebo žádné souvislosti) s prací samotnou.

Cílem je zhodnocení výhodnosti použití paušálního režimu fyzickými osobami podnikajícími oproti využití výdajů stanovených procentem z příjmů. Tedy modelace finančního zatížení osob samostatně výdělečně činných (dále OSVČ) při využití výdajového paušálu a paušálního režimu v závislosti na vybraných aspektech (výše příjmů, uplatněných slevách, daňových zvýhodněních a nezdanitelných částí základu daně). Na základě této analýzy je v závěru práce zhodnoceno, pro jaký okruh OSVČ je využití paušálního režimu výhodné, respektive které proměnné mají jaký vliv na využitelnost paušálního režimu.

Praktická část spočívá především v modelových příkladech, které byly počítány pomocí MS Office Excel 2010, samotné tabulky, které se snaží být interaktivní, jsou vzhledem k své datové velikosti umístěny online na webových stránkách www.hana.lukacs.cz.

V praktické části je názorně ukázáno, jak se vyvíjí suma veškerých zákonných odvodů u OSVČ. Především je cílem porovnat, zda je výhodnější základ daně ziskát pomocí výdajového paušálu procentem z příjmů a z ní následně vypočítat daň, sociální pojištění a zdravotní pojištění, nebo naopak přihlášením k paušální dani.

Metodika práce spočívala v literární rešerši příslušných zákonů, z kterých vychází vzorce k výpočtu povinných odvodů OSVČ, tedy způsoby, jakými se počítají, zaokrouhlují

² § 6 – příjmy ze závislé činnosti, § 8 – příjmy z kapitálového majetku, § 9 příjmy z nájmu a § 10 ostatní příjmy.

a za jakých podmínek případně uplatňují zákonné odvody finančnímu úřadu, České správě sociálního zabezpečení a příslušné zdravotní pojišťovně.

Jako metoda hodnocení využitelnosti paušální daně byla použita komparace odvodů poplatníka při daném příjmu vůči výši paušální zálohy (daně) a zhodnocení výhodnosti při dané výši příjmů. Důraz byl kladen na hledání hlubších souvislostí a proměnných, při kterých se výhodnost mezi oběma sledovanými způsoby navzájem mění, tedy byly hledány tzv. body zvratu.

Práce je zpracována v podmínkách roku 2023, nicméně změny platné pro zdaňovací období 2024 jsou v textu zmíněny.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DAŇOVÝ ASPEKT PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB

1.1 Předmět daně

Daň z příjmů fyzických osob je daní přímou a zákon 586/1992 dělí předmět, tedy příjmy, této daně, do pěti skupin podle toho, jakým způsobem byly příjmy získány. Krajňák (2022) zdůrazňuje důležitost správného zařazení příjmu do vybrané skupiny a to z důvodu, že se dále odlišně počítá dílčí základ daně.

- **§ 6 příjmy ze závislé činnosti** – příjmy plynoucí ze zaměstnaneckého, respektive služebního poměru a obdobných vztahů (příkazní smlouva atd.), kdy základem daně je hrubá mzda,
- **§ 7 příjmy ze samostatné činnosti** – příjmy plynoucí z podnikání. Základ daně se počítá jako rozdíl mezi příjmy a výdaji a ze své podstaty tedy může být i záporný. Tyto příjmy budou podrobně rozebrány v jedné z následujících kapitol.
- **§ 8 příjmy z kapitálového majetku** – typicky úroky z poskytnutých úvěrů a zápůjček, z prodlení a výnosy/úroky ze směnek,
- **§ 9 příjmy z nájmu** – jedná se o příjmy z nemovitých věcí, či bytů a dále také příjmy z movitých věcí (vyjma příležitostného nájmu).
- **§ 10 ostatní příjmy** – jedná se nejčastěji o příležitostné příjmy plynoucí z příležitostného nájmu movitých věcí a prodeje přebytků.

Obecně tedy platí, že základ daně je rozdíl příjmů poplatníka a výdajů prokazatelně vynaložených na dosažení těchto příjmů (vyjma příjmů dle § 6). Součtem dílčích základů daně (ZD) dle jmenovaných paragrafů (§ 6 – § 10) se získá celkový základ daně ($ZD_{celkový}$).

$$ZD_{celkový} = ZD_{§ 6} + ZD_{§ 7} + ZD_{§ 8} + ZD_{§ 9} + ZD_{§ 10} \quad (1)$$

Příjmem fyzické osoby je nejenom příjem peněžní a nepeněžní, ale také příjem dosažený **směnou**, což je vnímáno jako příjem a výdaj současně a je posuzováno jako prodej majetku

1.2 Nedaněné příjmy

1.2.1 Osvobozené příjmy

Osvobozené příjmy jsou dle ZDP takové příjmy, které **jsou předmětem daně** z příjmů fyzických osob (dále FO), nicméně jsou **od daně osvobozeny**, tedy se nezahrnují do základu daně. Pokud je osvobozený příjem vyšší než 5 mil. Kč (limit posuzován pro každý příjem jednotlivě) má být tato skutečnost oznámena správci daně prostřednictvím tzv. „Oznámení o osvobozených příjmech“ (MFČR, 2023d). Tyto příjmy uvádí § 4 ZDP, jedná se zejména o:

- příjem z **prodeje nemovitosti** (rodinného domu, pozemku, bytové jednotky), která nezahrnuje nebytový prostor (vyjma garáže, sklepa, komory apod.). Dle Vychopeně (2021) se jedná o nejčastější osvobozený příjem a to jen za určitých podmínek (tzv. daňový test – prodávající měl v nemovitosti před prodejem nejméně 2 roky bydliště (ne nutně trvalé), nebo musí platit, že nemovitost pořízená po 1. 1. 2021 je vlastněna déle než 10 let, pro nemovitosti pořízené do 31. 12. 2020 platí 5 let),
- příjem z **prodeje hmotné movité věci** – s výjimkou příjmu z prodeje a) cenného papíru, b) vozidel, letadel, lodí, je-li doba mezi prodejem a nabytím kratší než jeden rok a c) movité věci, jenž stále jsou nebo byly do 5 let před prodejem součástí obchodního majetku.
- přijaté **pojistné plnění** (náhrady plynoucí z pojistné smlouvy – při ztrátě zaměstnání, úrazu, v důsledku živelných pohrom apod.),
- **dávky** plynoucí z nemocenského, nebo důchodového pojištění,
- **dary** – bezúplatné příjmy. Dary mezi příbuznými (v přímé i nepřímé linii), či příležitostně např. oslava narozenin,
- **dědictví** – příjmy z něho plynoucí,
- **důchody** – příjmy získané jako dávka plynoucí z nemocenského/důchodového pojištění (starobní, invalidní apod.) a to do výše maximálně 36násobku minimální mzdy vyhlášené k 1. 1. kalendářního roku daného zdaňovacího období.
- **stipendia**,
- **plnění z vyživovací povinnosti**.

Mimo §4 jsou osvobozené příjmy dále uvedeny v § 10 odstavec (3) ZDP:

- **příjmy do 30 tisíc Kč** za zdaňovací období (s další specifikací pro chovatele včelstev). Od roku 2024 dochází k rozšíření tohoto druhu příjmů a zvyšuje se limit na 50 tisíc Kč.
- **výhry z loterie a tomboly do 1 mil. Kč** a dále také **výhry z hazardních her**, kdy výhry ponížené o vklady jsou menší než **1 mil. Kč** včetně, přičemž od roku 2024 výhry z loterie a tomboly podléhají dani z příjmů, pokud hodnota výhry přesáhne 50 tisíc Kč, obdobně se snížila hranice u výher z hazardních her,
- **bezúplatné příjmy** mezi příbuznými v přímé a vedlejší linii apod.

V ZDP v § 6 jsou dále vyjmenovány další příjmy osvobozené od daně z příjmů, jedná se o příjmy plynoucí především ze zaměstnaneckého poměru a jsou to příjmy zaměstnanců, které můžeme řadit mezi tzv. zaměstnanecké benefity:

- **stravování** - do roku 2023 bylo nepeněžní plnění ve formě stravování u zaměstnance osvobozeno u stravování v tzv. závodní jídelně a poskytnutí stravenky v celé hodnotě u stravenkového paušálu do 107,10 Kč. Od roku 2024 dochází u stravování k změnám na straně zaměstnance, kdy má od daně z příjmů osvobozeny všechny možné nabízené druhy stravování (stravenka, stravenkový paušál i tzv. „závodní jídelna“) do limitu 116,20 Kč. Nutnou podmínkou je, že zaměstnanec pracoval alespoň 3 hodiny a nemá nárok na stravné v rámci cestovních náhrad. Nově od roku 2024 při práci alespoň 11 hodin v rámci 1 dne, lze zaměstnanci poskytnout i druhý příspěvek na stravu,
- **fond sociálních a kulturních potřeb** a nepeněžní plnění z něj poskytovaná – rekreace a zájezd, zboží a služby vedoucí k léčebnému, zdravotnímu apod. účelu do úhrnu nejvýše 20 tisíc Kč za kalendářní rok,
- **příspěvek na penzijní připojištění** (se státní spoluúčástí), **doplňkové penzijní spoření a pojištění zaměstnance pro případ dožití nebo smrti** do celkového úhrnu 50 tisíc Kč za zdaňovací období.

Od zdaňovacího období roku 2024 platí pro vybrané zaměstnanecké benefity³ (dle § 6 odstavec 9 d) v ZDP) roční limit ve výši poloviny průměrné měsíční mzdy⁴, do které je příjem z těchto benefitů osvobozen od daně a odvodů sociálního a zdravotního pojištění. Beze změny zůstávají benefity související s (a) odborným rozvojem

³ Zboží, či služby zdravotního, léčebného a hygienického využití, umístění dítěte v zařízení typu mateřské školky, příspěvek na knihy a příspěvek na kulturní a sportovní akce

⁴ Pro rok 2024 roční limit 21 983 Kč / zaměstnanec.

zaměstnanců, (b) nealkoholickými nápoji ke spotřebě na pracovišti a (c) příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění a životní pojištění.

1.2.2 Nejsou předmětem daně

Příjmy, které nejsou předmětem daně, najdeme v ZDP ve dvou paragrafech. Jednak v § 3, kde se v čtvrtém odstavci definují příjmy, které nejsou předmětem daně (za jistých specifických podmínek), zde lze řadit také:

- příjmy **získané nabytím akcií**,
- příjmy pocházející z **vypořádání společného jmění manželů**,
- příjmy z plynoucí z **převodu tzv. rodinných farem** (převod majetku při skončení provozování zemědělské činnosti).

Dále se tento druh příjmů nalézá v § 6 ZDP, odstavci (7), jedná se o příjmy plynoucí ze zaměstnaneckého poměru:

- tzv. cestovní náhrady,
- hodnota osobních ochranných prostředků (pracovních oděvů, obuvi apod.),
- zálohy přijaté od zaměstnavatele,
- náhrady související s opotřebením vlastního majetku (náradí),
- povinná plnění zaměstnavatele.

1.3 Daň a daňové přiznání

1.3.1 Položky snižující základ daně

Uplatnění těchto položek je právem, nikoliv povinností. Formálně jsou rozděleny do dvou podskupin dle toho, v jakém paragrafu zákona o daních z příjmů jsou uvedeny (Beránek, 2021):

- **nezdánitelné části** základu daně – uvedeny v § 15 ZDP,
- **položky odčitatelné** od základu daně – uvedeny v § 34 ZDP.

Přičemž jejich princip je stejný – o tuto částku se snižujeme základ daně. Až po odečtení těchto položek a následném zaokrouhlení se počítá daň samotná. Kde *ZD* je základ daně vypočítaný dle následující rovnice.

$$ZD_{po\ úpravě} = ZD - \sum \text{nezdanitelné části} - \sum \text{odčitatelné položky} \quad (2)$$

Nezdanitelné části základu daně

Od roku 2024 dochází díky přijetí tzv. konsolidačního balíčku k podstatným změnám, výčet je tedy platný pro zdaňovací období 2023 a změny následujícího zdaňovacího období jsou nastíněny.

Následující odpočty od základu daně si může uplatnit jakákoliv fyzická osoba, tzn. není zde podmínkou, že daná fyzická osoba nutně musí být podnikatelem, ale například se jedná o osobu mající příjmy pouze ze závislé (či jiné činnosti) a tyto položky může v rámci ročního zúčtování (daňového přiznání) odečíst od základu daně.

- **Odpočet bezúplatného plnění (dary)** – za podmínek, že hodnota přesáhne 2 % ze základu daně, nebo činí úhrnem alespoň 1 000 Kč. Maximálně hodnotu, o kterou lze základ daně snížit je 30 % ze základu daně. Příjemce daru a případný účel poskytnutého plnění jsou blíže specifikovány v zákoně. Jako bezúplatné plnění za podmínky, že nebyla poskytnuta finanční úhrada (s výjimkou úhrady cestovních nákladů) je vnímán odběr krve nebo jejich složek částkou 3 000 Kč za odběr, hodnota odběru orgánu od žijícího dárce 20 000 Kč a hodnota odběru krvetvorných buněk se oceňuje 20 000 Kč. V roce 2024 je limit 15 % ze základu daně.
- **Odpočet úroků v souvislosti s financováním bytových potřeb** – maximální výše odpočtu je 150 tisíc Kč⁵, přičemž tento limit je dán pro celou společně hospodařící domácnost a musí být splněno, že úvěr je použit na financování bytových potřeb. Nutnou podmínkou je, že dům či byt řeší bytovou potřebu poplatníka, jeho dítěte/děti, rodičů, druhého manžela, prarodičů (vlastních i druhého manžela). Pokud jsou úroky placeny jen po část roku, musí se přepočítat poměrově – za každý měsíc, za který se úroky platí, se do maximální částky započítává 1/12 z maxima, tj. 12,5 tisíce Kč. Jestliže je úvěrová smlouva vedena na více osob, mohou si odpočet uplatnit rovným dílem, nebo si jej uplatní jen jedna z nich,
- **Odpočet zaplacených příspěvků na penzijní připojištění, penzijní pojištění a doplňkové penzijní spoření** – dle Krajňáka (2022) se jedná o hojně využívaný odpočet. Odpočet může být v maximální míře 24 000 Kč, přičemž pro penzijní připojištění se státním příspěvkem a doplňkové penzijní spoření platí, že za každý

⁵ U úvěrových smluv uzavřených do 1. ledna 2021 je limit 300 000 Kč.

měsíc můžeme odečíst jen tolik, o kolik příspěvek přesáhl příspěvek, kterému náleží maximální státní příspěvek. Pro rok 2023 byl nejvyšší státní příspěvek od státu poukazován u příspěvku účastníka od 1 000 Kč měsíčně a výše. Podmínkou u penzijního pojištění je, že výplata nenastane před dosažením 60 let poplatníka a zároveň ne dříve než 60 měsíců od uzavření smlouvy,

- **Odpočet zaplacených příspěvků na soukromé životní pojištění** – za zdaňovací období lze odečíst maximálně 24 000 Kč a to u pojištění, která jsou sjednány pro případ dožití, pro případ smrti nebo dožití a na důchodové pojištění. Aby mohl být odpočet uplatněn, musí být pojistník současně i pojištěným a životní pojištění musí splňovat současně několik podmínek: výplata nejdříve po 60 kalendářních měsících a zároveň nejdříve v roce, kdy poplatník dosáhne 60 let, minimální sjednané pojistné částky pro smlouvy do 15 let je minimálně 40 tisíc Kč, u smluv nad 15 let 70 tisíc Kč a pojistná smlouva neumožňuje výplatu jiného příjmu (§ 9, ZDP).

Počínaje zdaňovacím obdobím 2024 se oba limity předchozích odpočtů slučují, nově tedy bude společná hranice 48 tisíc Kč, nově lze tento odpočet použít i pro dlouhodobé investice (MFČR, 2023c). Mezi další změny v podmínkách patří navýšení doby spoření u smluv sjednaných od 1. 1. 2024 na 10 let (doposud platilo 5 let). Mění se také danění příspěvků zaměstnavatele při jednorázové výplatě. U produktů penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření platí stejné jako pravidlo jako do roku 2023, tj. za každý měsíc může být odečtena jen částka, která byla uhrazena nad částku, z které náleží maximální státní příspěvek (pro rok 2024 přísluší maximální státní příspěvek vůči měsíčním příspěvkům do 30. června ve výši 1 000 Kč a od 1. července pouze částky 1 700 Kč a více). V ZDP od roku 2024 jsou nové paragrafy věnující se tzv. produktům na stáří.

Od zdaňovacího období 2024 jsou následující dva odpočty zrušeny (Bartůšková, 2023):

- **odpočet zaplacených členských příspěvků** – do výše 1,5 % zdanitelných příjmů ze závislé činnosti, tzn. jen pro příjmy, které plynou z činností dle § 6 ZDP,
- **odpočet úhrad za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání** – do výše 10 000 Kč a dále u fyzických dle míry postižení až 13 000 Kč, respektive 15 000 Kč.

Odčitatelné položky

Rozdíl mezi odčitatelnými položkami a nezdanitelnými částmi základu daně je v tom, že tyto odčitatelné položky si mohou od svého daňového základu odečítat pouze fyzické osoby podnikající, ale také osoby právnické (Krajňák, 2022).

V zákoně ZDP v § 34 jsou vyjmenovány odčitatelné položky ve třech odstavcích:

- **odpočet daňové ztráty** – je možné uplatnit maximálně v pěti zdaňovacích obdobích, které bezprostředně následují po zdaňovacím období, ve kterém byla ztráta vykázána. K uplatnění ztráty je nicméně potřeba dodržet ještě další podmínky. Dle zákona (§ 34 ZDP) zároveň dovoluje tuto ztrátu uplatnit zpětně dvě období prostřednictvím dodatečného daňového přiznání (Krajňák, 2022),
- **odpočet na podporu výzkumu a vývoje,**
- **odpočet na podporu odborného vzdělávání.**

1.3.2 Základ daně

Po odečtení nezdanitelných částí a odčitatelných položek a následném zaokrouhlení na celé stokoruny dolů, se přistupuje k výpočtu daně, přičemž tato vypočtená částka není konečná, jedná se o daň před uplatněním slev na dani.

$$Daň_{\text{před slevami}} = ZD_{\text{po úpravě a zakrouhlení}} \cdot \text{daňová sazba} \quad (3)$$

V České republice jsou v roce 2023 v platnosti dvě daňové sazby pro daň z příjmů fyzických osob, které se odvíjejí od násobku průměrné mzdy (Krajňák, 2022). Pokud je základ daně do 48 násobku průměrné mzdy je sazba pro tuto část základu daně 15 %, pro základ daně nad 48 násobek průměrné mzdy je sazba 23⁶ %. Od zdaňovacího období 2024 dochází ke snížení hranice posuzování progresivní daně na 36 násobek průměrné mzdy. Úroveň progresivní daně lze považovat za relativně nízkou optikou srovnání s úrovněmi ostatních členských států v rámci Evropské unie (European Commission, 2022).

⁶ Od zdaňovacího období 2021 je základ daně daněn 23 % bez ohledu na to, z jakého dílčího základu vzniká, do roku 2020 se jednotlivé dílčí základy daně rozlišovaly a příjmy z kapitálového majetku, z nájmu a ostatní příjmy solidární dani nepodléhaly (Beránek, 2021).

1.3.3 Určení základu daně

Základ daně (ZD) pro příjmy dle § 7 ZDP se určuje rozdílem mezi příjmy a výdaji, což může být počítáno dvěma způsoby, a to (1) dle **skutečných výdajů**, kdy jsou výdaje stanoveny dle účetní evidence (daňové evidence, pokud nevedou, tak dle účetnictví):

$$ZD = \text{příjmy} - \text{výdaje} \quad (4)$$

Nebo může být využit (2) **výdajový paušál**, kde jsou výdaje určeny **procentem z příjmů**. V praxi tedy odečítáme fixní část, kterou vypočítáme jako procento reálných výdajů. Tento způsob uplatnění výdajů je výhodný u ročních příjmů poplatníka do 2 mil. Kč, tedy k příjmům nad touto částkou nemůžeme uplatnit výdaje. Tento výdaj s sebou nese i případné odpisy dlouhodobého hmotného majetku.

$$ZD = \text{příjmy} - x \cdot \text{příjmy} \quad (5)$$

Kde x odpovídá hodnotě 30 %, 40 %, 60 %, nebo 80 % (respektive 0,3; 0,4; 0,6 a 0,8) podle toho, z jaké oblasti podnikání příjmy pochází, jak je uvedeno v tabulce číslo 1. Zároveň je stanovena limitní částka výdajů, které může poplatník uplatnit.

Tab. 1 – Výdajový paušál dle procenta z příjmů

Činnost	Procento z příjmů [v %]	Maximální částka [v Kč / rok]
Řemeslné živnosti Zemědělská výroba Lesní a vodní hospodářství	80	1 600 000
Živnosti volné Živnosti vázané Živnosti koncesované	60	1 200 000
Činnosti bez živnosti – na základě zvláštních předpisů	40	800 000
Z nájmu obchodního majetku	30	600 000

Zdroj: § 7, ZDP, vlastní zpracování.

Povinností poplatníka je vést příjmy dle vykonávané činnosti – tedy evidovat je odděleně a při uplatňování výdajů procentem z příjmů, musí být tato skutečnost zohledněna a k příslušné činnosti přiřazeno i příslušné výdajové procento.

Výdajové procento je výhodnější použít v situaci, kdy tyto výdaje (stanovené procentem z příjmů) jsou vyšší než výdaje skutečné, tedy základ daně a vypočtená daňová povinnost je nižší⁷.

Oba dva způsoby nelze kombinovat dle druhu činnosti. Mohou nastat změny režimu (ze skutečných výdajů na výdaje procentem a obráceně a při přechodu z vedení účetnictví na daňovou evidenci), při kterých je nutno neopomenout případný časový nesoulad typicky u pohledávek a závazků mezi aktuálním účetním obdobím a minulým dodanění z předchozího účetního období (Vychopeň. 2023).

1.3.4 Daň a úpravy daně

Následující položky ovlivňují nikoliv základ daně, ale daň samotnou, kdy je sleva odečítaná již od vypočtené daně.

$$Daň_{po\ slevách} = Daň_{před\ slevami} - slevy\ na\ dani \quad (6)$$

Pro zdaňovací období 2023 jsou v platnosti níže jmenované slevy, přičemž od následujícího roku 2024 dochází u vybraných druhů slevy ke změnám (zavedení nových podmínek u slevy na druhého z manželů), respektive k zániku (konec daňové slevy na studenta, za umístění dítěte):

- **základní sleva** na poplatníka ve výši 30 840 Kč,
- **sleva na druhého manžela (manželku)**⁸ do výše 24 840 Kč⁹, pokud spolu žijí ve společně hospodařící domácnosti a zároveň příjmy druhého manžela (manželky) nepřesáhly 68 tisíc Kč,
- **základní sleva na invaliditu** 2 520 Kč pro poplatníky s přiznaným invalidním důchodem pro invaliditu I. a II. Stupně,
- **rozšířená sleva na invaliditu** ve výši 5 040 Kč pro poplatníky s přiznaným invalidním důchodem pro invaliditu III. a IV. stupně,
- **sleva pro držitele průkazu ZTP/P** ve výši 16 140 Kč,

⁷ Nižší a nebo rovna – může nastat ve specifickém případě, kdy vypočtená daň je rovna nule.

⁸ Pro účely daně z příjmů se za manžela (manželku) považuje taktéž partner podle zákona 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství.

⁹ Roční výše slevy, může být uplatňována i poměrově za kalendářní měsíce.

- **sleva na studenta** ve výši 4 020 Kč, pokud se poplatník soustavně připravuje na budoucí povolání a to až do 26 let věku, popř. do 28 let poplatníka, jde-li o prezenční formu doktorského studia,
- **sleva za umístění dítěte** – pro poplatníky, kteří s dítětem žijí ve společně hospodařící domácnosti a to do výše minimální mzdy.

Tyto slevy mohou uplatnit poplatníci, jejichž příjmy plynou z příjmů ze všech činností vyjmenovaných v § 6–10 (Macháček, 2019). Základní sleva na poplatníka a sleva za umístění dítěte jsou ročními slevami, není nijak přihlíženo k tomu, kolik měsíců v daném roce poplatník pracoval. Pro ostatní slevy platí, že mohou být uplatněny ve výši jedné dvanáctiny z roční slevy za každý kalendářní měsíc, k jehož prvnímu dnu byly splněny podmínky pro tuto slevu.

Následující dvě slevy, které mohou být uplatněny při výpočtu daně z příjmů podnikajících fyzických osob, ale také u daně z příjmů osob právnických, jsou:

- **sleva za zaměstnání zaměstnance se zdravotním postižením**, kdy za každého takového zaměstnance je uplatněna sleva ve výši 18 tisíc Kč pro osoby s nižším postižením a u zaměstnanců s těžším zdravotním postižením až 60 tisíc Kč,
- **sleva za investiční pobídku** – poplatník za příslib této slevy zahájil podnikání a je registrován jako poplatník daně z příjmů.

Daňové zvýhodnění je řešeno v rámci § 35c zákona o daních z příjmů, kde jsou dány podmínky, za kterých může být toto daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící ve společně hospodařící domácnosti využito. Dítě musí být nezletilé, nebo do 26 let věku, přičemž se musí soustavně připravovat na budoucí povolání, či se z důvodu nepříznivého zdravotního stavu nemůže na budoucí povolání připravovat.

Daňové zvýhodnění může nabývat dvou podob:

- **daňová sleva** – po odečtení tohoto daňového zvýhodnění vychází daň kladná,
- **daňový bonus** – mluvíme o něm, pokud je daň po slevách menší než nárok daňového zvýhodnění, tzn. po odečtení této slevy se daň jeví jako záporná.

Výše zvýhodnění (bonusu) je dána podle počtu dětí v domácnosti, respektive pořadí dítěte. Uvedené částky odpovídají ročnímu nároku, přičemž lze čerpat i měsíčně (příjmy ze závislé činnosti), přičemž musí platit, že k 1. v daném kalendářním měsíci jsou splněny

zákonné podmínky, výjimku tvoří nově narozené dítě (za které se zvýhodnění může čerpat za každý měsíc, včetně toho, v kterém se narodilo).

- 1. dítě ve výši 15 204 Kč,
- 2. dítě ve výši 22 320 Kč,
- 3. a každé další dítě ve výši 27 840 Kč.

Daňové zvýhodnění na dítě může za jistých podmínek uplatnit i jiná osoba než rodič samotný, a to nejčastěji prarodič, manžel (manželka) rodiče, osvojitel nebo pěstoun apod., nicméně poplatníkovi náleží pouze pokud má **příjem minimálně ve výši 6násobku minimální mzdy**¹⁰ a musí plynout ze závislé a/nebo ze samostatné činnosti), Tzv. daňový bonus, který může být uplatněn od 100 Kč.

1.3.5 Poplatník a plátce daně

Poplatník a plátce nejsou (ale v mnoha případech mohou být) totožné osoby. Oba termíny definuje ZDP. Poplatníkem je každá osoba, která je povinna odvádět daň, a plátcem je taková osoba, která daň odvádí. Fyzické osoby daní své příjmy ze samostatné výdělečné činnosti (§ 7) jsou zároveň poplatníky a plátcí. Příkladem, kdy tato osoba není shodná, je typicky daň ze závislé činnosti, kdy poplatníkem je zaměstnanec, ale samotnou daň počítá, odvádí a je za celý průběh zodpovědný plátce – zaměstnavatel.

ZDP v části I říká, že poplatníci jsou jednak fyzické osoby, které jsou daňovými rezidenty ČR, nebo daňovými nerezidenty. Samotnou otázku rezidentury zákon dále rozebírá ve třech možnostech.

1.3.6 Podání daňového přiznání

Kdo je, respektive není, povinen podat daňové přiznání k dani z příjmů FO se podrobně věnuje § 38g ZDP:

- 1) Podat daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob má každá fyzická osoba, pokud **součet příjmů podléhajících dani z příjmů** za dané zdaňovací období **přesáhl částku 50 tisíc Kč**¹¹. Do této částky se nepočítají příjmy, které (a) nejsou předmětem daně, jsou tzv. osvobozeny a (b) příjmy, u kterých byla vybrána daň srážkou dle zvláštní sazby, do kterých patří nejenom příjmy dle § 6 plynoucí ze závislé činnosti, ale také

¹⁰ Pro rok 2023 pro OSVČ platí, že příjmy musí být minimálně ve výši 103 800 Kč. V roce 2024 113 400 Kč.

¹¹ Pro rok 2023. Do roku 2022 včetně byl limit 15 000 Kč.

příjmy ze samostatné činnosti, z kapitálového majetku a ostatních příjmů (Vychopeň, 2023). Povinnost podat daňové přiznání platí i pro FO, jejichž příjmy, které jsou předmětem daně nepřesáhly 50 tisíc Kč, ale vykazuje v daném zdaňovacím období ztrátu.

- 2) Pokud poplatník mající **příjmy dle § 6 ZDP** (od jednoho, nebo postupně od více plátců daně) má mimo tyto příjmy ještě **příjmy z § 7 až § 10 vyšší než 20 tisíc Kč**¹² má povinnost podat přiznání k dani z příjmů fyzických osob (dále DPFO).
- 3) Jestliže poplatníkův plátcce daně oznámil dlužnou částku na dani, nebo neoprávněné proplacení daňového bonusu zaviněné na straně poplatníka, je poplatník povinen podat daňové přiznání k příjmům fyzických osob.
- 4) Daňové přiznání podává poplatník, kterému bylo vyplaceno pojistné plnění nebo předčasné ukončení soukromého životního pojištění, přičemž v souvislosti s tím jsou částky, které v uplynulých 10 letech tvořily nezdanitelnou část daně, nyní chápány jako příjem dle § 10 a musí být tedy dodaněny.

Poplatník je povinen do daňového přiznání uvést všechny příjmy vyjma těch, které jsou (a) od daně osvobozeny, nebo (b) z těchto příjmů byla vybrána daň srážková (§ 38g ZDP).

Řádné daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob se podává do tří měsíců po uplynutí zdaňovacího období (při podání v tištěné podobě), do čtyř měsíců pokud daňové přiznání je podáno elektronicky a do šesti měsíců pokud daňové přiznání podléhá povinnosti mít účetní závěrku ověřenou auditorem, nebo pokud daňové přiznání podá daňový poradce či advokát (Vychopeň, 2023).

Zákon č. 280/2009 Sb. (daňový řád) zná tři typy daňových přiznání:

- **řádné** – podáno v zákonném termínu,
- **opravné** – podáno v zákonném termínu, může být víc než jedno a přihlíží se k poslednímu podanému,
- **dodatečné** – podáno po uplynutí zákonného termínu.

Splatnost daně je rovna zákonnému termínu podání daňového přiznání. V případě doplatků plynoucích z později zjištěných skutečností jsou splatné ve stejném termínu podání dodatečného daňového přiznání.

¹² Pro rok 2023. Do roku 2022 včetně byl limit 6 000 Kč.

Na základě výše poslední daňové povinnosti, což je výše daně uvedená v daňovém přiznání k DPFO za bezprostředně předcházející zdaňovací období, jsou stanovena pravidla v souvislosti s placením záloh na daň (Vychopeň, 2023):

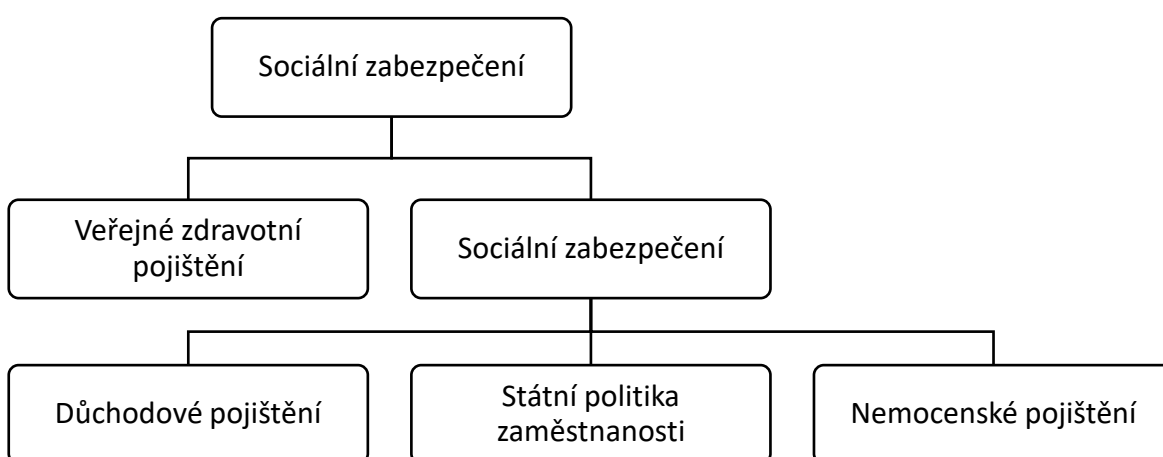
- do 30 000 Kč – zálohy se neplatí,
- od 30 001 Kč do 150 000 Kč – zálohy jsou pololetní, přičemž každá z nich je rovna 40 % poslední známe daňové povinnosti. Splatnost těchto záloh je k 15. červnu a 15. prosinci,
- od 150 001 Kč – platby záloh jsou kvartálně a to vždy ve výši 25 % poslední daňové povinnosti se splatností k 15. březnu, 15. červnu, 15. září a 15. prosinci.

Správce daně na základě podaného daňového přiznání vyměří daň z příjmů, pokud pojme pochybnosti, podá výzvu k jejím odstraněním a následně zašle poplatníkovi platební výměr. Pokud finanční úřad (FÚ) pochybnosti nemá, platební výměr nezasílá a okamžik vyměření je shodný s okamžikem podání daňového přiznání (Beránek, 2021).

2 SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ

Mimo daň z příjmů fyzických osob jsou další finanční zatížení osob samostatně výdělečně činných povinné odvody správě sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovně, u které je OSVČ registrována¹³.

Vančurová (2021) vnímá sociální pojištění (dále SP)svč jako další daň, nicméně uznává, že má jistá specifika. Sama dále toto pojištění rozděluje do čtyř subsystemů 1) **veřejné zdravotní pojištění** a další tři 2) důchodové pojištění, 3) státní politika zaměstnanosti a 4) nemocenské pojištění, které dohromady vnímá jako **sociální zabezpečení**.



Obr. 1– Systém sociálního pojištění ČR

Zdroj: Vančurová Alena (2021), vlastní zpracování.

2.1 Zdravotní pojištění

Veřejné zdravotní pojištění je upraveno zákonem (Zákon č. 592/1992 Sb.), ve kterém se stanovuje výše odvodu nejen pro OSVČ, ale také pro zaměstnance, osoby, za které hradí pojistné stát, osoby bez zdanitelných příjmů apod.

Pro účely výpočtu zdravotního pojištění u OSVČ se používá tzv. vyměřovací základ (VZ_{ZP}), který je tvořen 50 % základu daně (ZD). Z něho je 13,5 % rovno odvodu zdravotního pojištění příslušné zdravotní pojišťovně. Zároveň musí být zachován tzv. minimální vyměřovací základ, který je roven dvanáctinásobku 50 % průměrné měsíční mzdy, která je dána nařízením vlády, popř. vyhláškou – pro každý kalendářní rok. Tento minimální vyměřovací základ neplatí pro OSVČ, které jsou zároveň zaměstnanci,

¹³ Aktuálně je jich v ČR 7.

a z této závislé činnosti jim plyne odměna alespoň v úrovni minimální mzdy, aby byl zajištěn minimální odvod zdravotní pojišťovně, jsou postižení, studují, pobírají rodičovský příspěvek či důchod apod.

$$VZ_{ZP} = (0,5 \cdot ZD) \quad (7)$$

Pro rok 2023 je (Nařízení vlády č. 290/2022 Sb.) průměrná měsíční mzda 40 324 Kč. Tedy minimální roční odvod zdravotní pojišťovně MO_{ZP} u OSVČ, OSVČ je (částka se zaokrouhluje na celé koruny nahoru):

$$MO_{ZP} = 12 \cdot (0,5 \cdot 40\,324 \text{ Kč}) \cdot 0,135 \doteq 32\,663 \text{ Kč} \quad (8)$$

Měsíční minimální platba vychází z vypočteného minimálního ročního odvodu zdravotní pojišťovně **pro rok 2023 ve výši 32 663 Kč** (rovnice 8), kdy tuto roční platbu vydělíme počtem měsíců a zaokrouhlíme na celé koruny nahoru, tedy **minimální měsíční záloha je 2 722 Kč**. Pro rok 2024 je průměrná mzda pro účely odvodu minimální zdravotního pojištění 43 967 Kč a minimální roční odvod tedy je 35 614 Kč s měsíční minimální zálohou 2 968 Kč.

Tato minimální výše zálohy se začíná platit nikoliv až po odevzdání přehledu za předchozí rok, nicméně za leden daného roku. Dle zákona o veřejném zdravotním pojištění (Zákon č. 592/1992 Sb.) jsou platby OSVČ stanoveny ve formě záloh za kalendářní měsíce, přičemž je splatná od 1. dne daného kalendářního měsíce do 8. dne následujícího kalendářního měsíce.

Při zahájení samostatné výdělečné činnosti je hrazena alespoň minimální měsíční záloha (může být i vyšší). Pokud pro OSVČ platí, že za ni pojistné platí stát, není povinna v prvním roce zálohy platit.

Po skončení zdaňovacího období je OSVČ povinna podat příslušným zdravotním pojišťovnám, u kterých byla v kalendářním roce pojištěna, tzv. Přehled OSVČ za daný kalendářní rok, v kterém je vypočítán vyměřovací základ na základě reálně dosažených příjmů. Z této povinnosti je vyvázána osoba v paušálním režimu. Termín odevzdání se odvíjí od termínu pro podání daňového přiznání k DPFO a zákon (Zákon č. 592/1992 Sb.) jako termín stanovuje nejpozději jeden měsíc od uplynutí lhůty pro podání daňového přiznání, ve kterém se ze skutečných příjmů stanoví případný

doplatek na zdravotním pojištění, který se vypočítá na základě skutečných příjmů a dále je stanovena nová výše zálohy pro aktuální zdaňovací období.

Zákon o zdravotním pojištění nevyčleňuje pojmy hlavní a vedlejší samostatnou výdělečnou činnosti (dále SVČ), nicméně v § 3a ods. 3 zákona o veřejném pojištění (ZDP) jsou definovány osoby, pro které **neplatí minimální vyměřovací základ** jako pro hlavní samostatná výdělečná činnost (SVČ) a při prvním roku podnikání nemusí platit zálohy. Následující roky platí zálohy jen z vyměřovacího základu předchozího roku – při malých příjmech je tedy vyměřovací základ pod zákonným minimem vyměřovacího základu a tyto osoby nemusí platit zálohy z něj, ale ze skutečného, který může být menší než minimální vyměřovací základ, nicméně může být také větší. Jedná se o osoby, pro které po celé rozhodné období platilo:

- osoby s těžkým postižením, osoby, které mají nárok na starobní důchod, ale nesplňují další podmínky pro jeho přiznání a osoby řádně pečující o jedno dítě do sedmi let, nebo alespoň dvě děti do 15 let,
- osoby, které jsou zaměstnané, a zdravotní pojistné je odváděno alespoň z minimální mzdy,
- osoby, za které pojistné platí stát (osoba pobírá rodičovský příspěvek),
- osoba, která nevykonávala SVČ,
- osoba, která měla nárok na výplatu nemocenského pojištění, nebo peněžité pomoci v mateřství,
- osoby, které jsou v tzv. paušálním režimu.

Jak bylo výše uvedeno, pro tyto OSVČ není povinností odvádět zálohu na zdravotní pojištění.

2.2 Pojistné na sociální zabezpečení

Pojistné, které Česká správa sociálního zabezpečení vybere, je přerozdělováno dle účelu využití na (včetně procenta z vyměřovacího základu, jenž je polovinou základu daně):

- důchodové pojištění (28 %),
- příspěvek na sociální politiku zaměstnanosti (1,2 %),
- nemocenské pojištění (2,1 %).

Příčemž OSVČ má účast na nemocenském pojištění dobrovolnou na základě přihlášení se (a následných plateb). Za daných podmínek následně vzniká nárok na dávky nemocenského pojištění: nemocenskou, peněžitou pomoc v mateřství, otcovskou, či dlouhodobé ošetřovné.

Minimální vyměřovací základ ($minVZ_{SP}$), který vychází z průměrné mzdy (PM), která je stejně jako u zdravotního pojištění pro rok 2023 rovna 40 324 Kč, činí 10 081 Kč. Minimální měsíční záloha v roce 2023 tedy byla 2 944 Kč, roční minimální výše odvodu sociálního zabezpečení 35 324 Kč (rozdíl v řádu korun dán zaokrouhlením měsíčních záloh).

$$\min VZ_{SP} = (0,25 \cdot PM) \quad (9)$$

Následně minimální odvod na sociálním pojištění (MO_{SP}) bez nemocenského pojištění na úrovni 29,2 % pro OSVČ hlavní činí (částka se zaokrouhluje na celé koruny nahoru):

$$MO_{SP} = 12 \cdot (0,25 \cdot 40\,324 \text{ Kč}) \cdot 0,292 \doteq 35\,324 \text{ Kč} \quad (10)$$

V roce 2024 se minimální zálohy počítají na základě průměrné mzdy, která je stanovena ve výši 43 967 Kč, nicméně minimální vyměřovací základ je 30 % průměrné mzdy, tedy minimální měsíční záloha vychází na 3 852 Kč, ročně 46 219 Kč. Doposud platí, že minimální vyměřovací základ pro sociální pojištění je tvořen 25 % základu daně, od roku 2026 bude tento vyměřovací základ ročně navyšován o 5 procentních bodů až do výše 40 % (Procházka, 2024).

Platby na sociální pojištění jsou tzv. zastropovány shora a to 48 násobkem průměrné mzdy, tento 48 násobek průměrné mzdy platí i pro rok 2024.

Po skončení zdaňovacího období se obdobně jako u zdravotního pojištění počítá z dosažených příjmů tzv. vyměřovací základ, který je pro rok 2023 stanoven ve výši 50 % základu daně a od roku 2024 55 % základu daně (ZDP § 5b) a z něj dále 29,2 % činí odvod důchodové pojištění a sociální politiku zaměstnanosti.

Nová výše zálohy (minimální, či dle dosažených příjmů v předchozím zdaňovacím období) sociálního pojištění OSVČ pro daný kalendářní rok se začne hradit až po odevzdání přehledu o příjmech a výdajích za předchozí zdaňovací období.

Pro nemocenské pojištění, u kterého je účast OSVČ dobrovolná, je minimální měsíční základ pojistného 8 000 Kč a platba tedy 168 Kč, jinak platí výpočet obdobně jako ve výše

uvedené rovnici 9 a 10, přičemž sazba je 2,1 % z VZ_{sp} . Částka minimálního měsíčního základu 8 tisíc Kč vychází ze zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění - tento měsíční základ nemůže být nižší než dvojnásobek částky rozhodné pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění, což je pro rok 2023 částka 4 000 Kč (IDOKLAD, 2021; MPSV, 2023).

OSVČ má povinnost podání Přehledu o příjmech a výdajích za kalendářní rok, což neplatí pro osobu v paušálním režimu (ČSSZ, 2023), kde podnikatel deklaruje své příjmy a výdaje a následně také vyměřovací základ (dále VZ). Také zde uvádí důvody, pro které je jeho činnost vnímána jako vedlejší. Termín odevzdání se odvíjí od termínu pro podání daňového přiznání k DPFO, který se liší tím, zda bylo podáno přiznání elektronicky nebo prostřednictvím daňového poradce.

Platba záloh na daný kalendářní měsíc je splatná v daném kalendářním měsíci. V případě nové výše zálohy (buď na základě přehledu, nebo minimální zálohy) je tato záloha splatná až od následujícího měsíce, po kterém měl být, nebo byl podán tzv. Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za předchozí kalendářní rok.

Vedlejší činnost

Podle toho, zda OSVČ má, nebo nemá, další příjmy vyjma samostatné výdělečné činnosti, můžeme tuto činnost dělit na:

- **hlavní** – pro OSVČ je podnikání jediným zdrojem příjmu,
- **vedlejší** – mimo svoji činnost je osoba např. řádně zaměstnána, je studentem apod.

Skutečnost, že pro osobu je samostatně výdělečná činnost činností vedlejší je nutné nahlásit na příslušnou sociální správu, ze statusu „vedlejší“ SVČ plyne skutečnost, že pro podnikající osobu platí jiný minimální vyměřovací základ a to z důvodů, které jsou jmenované v příslušném zákoně. V zákoně o důchodovém pojištění (Zákon č. 155/1995 Sb.) jsou v § 9 podmínky pro OSVČ a zároveň také skutečnosti, při kterých je samostatná výdělečná činnost považována za vedlejší, a to z důvodu:

- výkon zaměstnání,
- nárok na výplatu invalidního důchodu nebo přiznání starobního důchodu,
- nárok na rodičovský příspěvek, peněžité pomoci v mateřství apod.,
- nezaopatrovaného dítěte, tj. sám poplatník byť provozuje podnikání, tak sám je dítětem.

Pro osoby, které samostatnou výdělečnou činnost provozují jako vedlejší, platí, že do **rozhodného příjmu 96 777 Kč** (pro rok 2023) není povinností být účasten na důchodovém pojištění. Rozhodná částka je 2,4 násobkem vyměřovacího základu stanoveného pro daný rok. Tento limit platí pro OSVČ provozující svoji činnost jako vedlejší po celý kalendářní rok, jinak se snižuje o 1/12 za každý kalendářní měsíc, v kterém OSVČ nevykonávala tuto vedlejší samostatnou výdělečnou činnost. V následujícím roce 2024 bude rozhodná částka 105 520 Kč.

Výpočet minimálního ročního odvodu sociálního pojištění (MO_{SP}) pro OSVČ činnosti vedlejší je 14 130 Kč viz rovnice 11, měsíčně tedy 1 178 Kč. Pro rok 2024 je minimální roční záloha rovna 15 407 Kč, měsíčně 1 284 Kč.

$$MO_{SP} = 12 \cdot (0,10 \cdot 40\,324 \text{ Kč}) \cdot 0,292 \doteq 14\,130 \text{ Kč} \quad (11)$$

Oproti zdravotnímu pojištění, kde v případě vedlejší SVČ se neplatí žádné zálohy, u sociálního pojištění je OSVČ od platby minimálních měsíčních záloh osvobozena, pokud její daňový základ nezaložil účast na pojištění (tedy její daňový základ byl pod hranicí rozhodného příjmu 96 777 Kč pro rok 2023). V opačném případě jsou **minimální měsíční zálohy stanoveny na 1 178 Kč** – výpočet je obdobný jako u výpočtu vyměřovacího základu, pro které je samostatná výdělečná činnost hlavním zdrojem příjmů, jen s rozdílem, že se počítá jako 10 % minimální mzdy (oproti 25 % v případě hlavní činnosti) – od roku 2024 dochází k navýšení na 11 %.

3 PAUŠÁLNÍ REŽIM A PAUŠÁLNÍ DAŇ

OSVČ mají povinnost evidovat svoje příjmy za účelem zjištění základu daně (dále ZD) a následného vyměření daňové povinnosti. Tato evidence může probíhat v několika formách:

- **vedení** (tzv. podvojného) **účetnictví** – tato povinnost vzniká, pokud je poplatník zapsán v obchodním rejstříku, nebo jeho obrat dosáhl 25 mil. Kč a více. Ale i FO, která vede účetnictví má právo uplatnit paušální výdaje,
- **vedení daňové evidence**, která obsahuje údaje (1) o příjmech a výdajích, které jsou dále členěny dle jejich daňové uznatelnosti, a (2) o majetku a dlužích (Vychopeň, 2023),
- **evidence příjmů a pohledávek a uplatňování paušálních výdajů** na základě činnosti, kterou OSVČ vykonává,
- **evidence příjmů a následné uplatnění režimu paušální daně.**

Do roku 2021 byla podle Beránka (2021) tato poslední možnost evidence příjmů (a následného zdanění a zákonných odvodů) jedna z nejméně používaných variant. Po novele zákona od roku 2021 byl princip této daně zásadně změněn – z nepřilíš používaného institutu stanovení daně paušální částkou na tzv. paušální daň, kdy je zákonem dáno, jaká je výše paušální daně, v níž je obsaženo mimo daň finančnímu úřadu také pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění.

Čouková a Klíma (2024) upozorňují na důležitost nezaměňovat dva pojmy: **paušální režim** a **paušální daň**. Podmínky vstupu do paušálního režimu jsou definovány v § 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále ZDP) a na základě vstupu do paušálního režimu poplatník platí paušální zálohy. Nicméně samotná účast v paušálním režimu nutně neznamená, že poplatníkovi bude vyměřena paušální daň. Aby **daň byla rovna paušální dani**, musí poplatník **na konci zdaňovacího období splnit další podmínky**, které uvádí § 7 Paušální daň (ZDP).

3.1 Podmínky paušálního režimu

Podmínky, za jakých se může poplatník stát poplatníkem v tzv. paušálním režimu, jsou dány v § 2 ZDP. Tyto podmínky jsou společné jak pro OSVČ, kteří svoji činnost zahájily

před zdaňovacím obdobím, tak také pro ty fyzické osoby, které svoji samostatně výdělečně činnost zahajují v průběhu zdaňovacího období je nutno dodržet následující:

- k prvnímu dni¹⁴ rozhodného zdaňovacího období musí platit, že poplatník:
 - je OSVČ podle zákona o důchodovém pojištění,
 - je OSVČ podle zákona o veřejném zdravotním pojištění,
 - není plátcem DPH a ani nemá registrační povinnost k DPH, s výjimkou registrační povinnosti identifikované osoby,
 - není společníkem ve veřejné obchodní společnosti (dále v. o. s.) ani komplementářem v komanditní společnosti (dále k. s.),
 - není dlužníkem, vůči kterému bylo zahájeno insolvenční řízení.
- v bezprostředně předcházejícím rozhodném zdaňovacím období **nepřesáhl rozhodné příjmy** (viz rozebráno níže) pro zvolené pásmo (odstavec b),
- k prvnímu dni¹⁵ nemá příjmy ze závislé činnosti s výjimkou těch, u kterých je daň vybírána srážkou (odstavec c),
- prostřednictvím formuláře oznámí správci daně vstup do paušálního režimu včetně zvoleného pásma (odstavec d).

Od roku 2023 došlo k zásadní změně, a to k zvýšení hranice výše obratu pro účely daně z přidané hodnoty z 1 mil. Kč na 2. mil. Kč a zároveň s tím také došlo (1) ke zvýšení horního limitu rozhodných příjmů (z předchozího zdaňovacího období), podle kterého se posuzuje, do kterého pásma má poplatník možnost vstoupit, a (2) následné zavedení tří pásem paušálního režimu. Je tedy definována maximální výše příjmů, nikoli minimální, z čehož vyplývá, že někteří poplatníci si mohou vybrat mezi více pásmy (Důvodová zpráva, 2024).

Dále je nutno tyto příjmy posoudit z hlediska toho, z jaké vykonávané činnosti tyto příjmy plynou. Tedy platí, že poplatník, na jehož příjem lze uplatnit 80 % výdajový paušál (typicky řemeslník), bude v 1. pásmu paušální daně do výše příjmů 2 mil. Kč. Naopak podnikatel, který může uplatnit výdaje ve výši 40 % příjmů, bude při příjmech mezi 1,5 a 2,0 mil. Kč v pásmu 3.

¹⁴ V případě zahájení činnosti musí platit k prvnímu dni zahájení.

¹⁵ V případě zahájení činnosti musí platit k prvnímu dni zahájení.

Způsoby o vstupu do paušálního režimu jsou rozvedeny v § 38, kde je dán termín pro podání oznámení do desátého dne prvního kalendářního měsíce příslušného zdaňovacího období, stejné datum platí také pro ty, kteří chtějí naopak paušální režim opustit. Pokud má poplatník zpřístupněnou datovou schránku (a má se za to, že každá OSVČ datovou schránku má), podává formulář „Oznámení o vstupu do paušálního režimu“ výhradně elektronicky.

Tab. 2 – Pásmo paušálního režimu, 2023

Pásmo	Částka odvodu [v Kč]	Příjmy		
		Do 1,0 mil. Kč	Do 1,5 mil. Kč	Do 2,0 mil. Kč
1	6 208	Bez omezení	Minimálně 75 % příjmů výdajový paušál 80 % nebo 60 %	Minimálně 75 % příjmů výdajový paušál 80 %
2	16 000	Bez omezení		Minimálně 75 % příjmů výdajový paušál 80 % nebo 60 %
3	26 000	Bez omezení		

Zdroj: ZDP.

Za velmi podstatnou informaci Čouková a Klíma (2024) považují to, že přechodem poplatníka z vedení daňové evidence (ve smyslu Zákona o daních z příjmů) na paušální režim, poplatník ztrácí obchodní majetek. Nicméně pokud poplatník v době, kdy je v paušálním režimu, prodává/dává do nájmu movitou či nemovitou věc, která byla před vstupem do paušálního režimu součástí jeho obchodního majetku, nejedná se o příjmy dle § 10, ale stále o příjmy podle § 7, podle kterých posuzujeme dále nárok na dané pásmo paušálního režimu¹⁶.

3.2 Paušální zálohy

V návaznosti na zvolené pásmo paušálního režimu je dána výška paušálních záloh, které jsou stanoveny fixní částkou, která je finančním úřadem dále distribuována:

¹⁶ Běžně příjmy z nájmu/prodeje majetku, který není obchodním majetkem, patří do příjmů dle § 10.

- **daň z příjmů** u příslušného Finančního úřadu – v § 13 ZDP jsou pevnou částkou stanoveny zálohy poplatníka v paušálním režimu na daň z příjmů: 100 Kč v 1. pásmu, a 4 963 Kč v pásmu 2. a 9 320 Kč v 3. pásmu
- **veřejné zdravotní pojištění** u zdravotní pojišťovny poplatníka – zákon o veřejném pojištění (Zákon č. 48/1997 Sb.) uvádí vyměřovací základ pro daná pásma, kdy u 1. pásma se jedná o minimální vyměřovací základ, pásmu 2 odpovídá vyměřovací základ ve výši 319 200 Kč a ve 3. pásmu je vyměřovací základ 470 400 Kč.
- **důchodové pojištění** a jeho výše pro příslušná pásma paušálního režimu opravuje Zákon č. 589/1992 Sb., kde § 13 uvádí částky měsíčních vyměřovacích základů pro poplatníky v paušálním režimu. Pro poplatníky v 1. pásmu platí minimální vyměřovací základ zvýšení o 15 %, 25 500 Kč (2. pásmo) a 39 000 Kč (3. pásmo).

Tab. 3 – Výše paušální daně, včetně rozdělení mezi povinná plnění, 2023, [v Kč]

Pásmo	ZP	SP	Daň	Odvod celkem
1.	2 722	3 386	100	6 208
2.	3 591	7 446	4 963	16 000
3.	5 292	11 388	9 320	26 000

Zdroj: vlastní výpočet na základě souvisejících uvedených právních norem.

Z výše zmiňovaného lze následně vypočítat odvody pro dané instituce (zdravotní pojišťovnu a správu sociálního zabezpečení, platba finančnímu úřadu je dána fixně ze zákona) a součtem těchto minimálních odvodů daného pásma pak je odvod celkem. Poplatník částku poukazuje v měsíčních intervalech jednou platbou v neměnné výši na příslušný bankovní účet Finančního úřadu s předčíslem 2866 s variabilním symbolem, který odpovídá DIČ poplatníka a je splatná do dvacátého dne zálohového období (MFČR, 2023b; §38 ZDP).

Paušální zálohy, které jsou splatné do 20. dne v měsíci daného zálohovaného období, má poplatník povinnost platit po celé zdaňovací období, i přesto, že poplatník je dlouhodobě nemocen. Jedinou možností, jak se vyhnout platbě záloh, je přerušit živnost.

Výše měsíčních záloh na paušální daň od roku 2024 vzroste a to na 7 498 Kč v 1. pásmu, 16 745 Kč v 2. pásmu a 27 139 Kč v pásmu 3, přičemž k nárůstu dochází v položce

sociálního a zdravotního pojištění, daň z příjmů zůstává oproti roku 2023 neměnná (viz příloha P IV).

3.3 Paušální daň

V § 7 jsou rozebrány podmínky, které musí poplatník splnit na konci zdaňovacího období, aby daň poplatníka byla paušální daní (tedy nepodával daňové přiznání k DPFO):

- rozhodné příjmy pro zvolené pásmo nebyly přesaženy (nebo přesaženy byly a poplatník tuto skutečnost nahlásil správci daně)
- vedle rozhodných příjmů má pouze:
 - nedaněné příjmy = příjmy od daně osvobozené (např. dědictví) a nebo příjmy, které nejsou předmětem daně (např. vypořádání SJM po rozvodu),
 - příjmy, ze kterých je odváděna daň srážkou (výplata podílu na zisku, DPP do 10 tisíc při nepodepsaném Prohlášení poplatníka, DPČ),
 - příjmy dle § 8, § 9 (např. nájmy) a § 10 (např. neosvobozený prodej domu či pozemku, kryptoměny, úrok z půjčky apod.), které nepřesahují 30 tisíc Kč, (pro rok 2024 50 tisíc Kč) za zdaňovací období,
- není plátcem DPH,
- není společníkem v. o. s. ani komplementářem v k. s.

Některé tyto podmínky (např. § 5 zálohová daň, plátcovství DPH, společník ve veřejné obchodní společnosti., komplementář v k. s.) vedou k ukončení účasti v paušálním režimu k 31. 12. Roku aktuálního zdaňovacího období.

Nicméně nesplnění některých podmínek (např. součet příjmů dle § 8, § 9 a § 10 ZDP do 50 000 Kč) nemá za důsledek konec účasti v paušálním režimu (poplatník nadále splňuje podmínky poplatníka v paušálním režimu dle § 2a), pouze v daném zdaňovacím období není daň rovna paušální daní, tedy poplatník musí podat daňové přiznání za tento rok. V následujícím roce je však stále poplatníkem v paušálním režimu (Klíma, 2024).

Paušální daň nemusí odpovídat zálohám na daň. (Důvodová zpráva, 2024):

- pokud jsou rozhodné příjmy poplatníka akceptovatelné i pro nižší pásmo paušálního režimu než pro které platil zálohy, podá tzv. Oznámení o jiné výši paušální daně a vznikne tedy přeplatek, který bude použit na úhradu záloh v dalším roce,

- pokud jsou rozhodné příjmy poplatníka vyšší (ale zároveň nejsou přes 2 mil. Kč), poplatníkovi jednak může být ukončen paušální režim a je následně povinen podat daňové priznání k DPFO a přehledy, nebo podává Oznámení o jiné výši paušální daně a musí doplatit rozdíl mezi paušálními zálohami a paušální daní.

Paušální daň neplatí pro (1) poplatníka, který přestal být v paušálním režimu; (2) poplatníka, který zemřel.

Při **nesplnění podmínek** (typicky překročení výše příjmů) musí poplatník na FÚ tuto skutečnost nahlásit do 10. ledna následného roku po zdaňovacím období (§ 38 ZDP). V případě, že poplatník na FÚ nenahlásí, že výše jeho paušální daně je jiná (vyšší) než deklaroval na začátku zdaňovacího období, přestává být pro tento i následující rok poplatníkem v paušálním režimu. A je tedy povinen podat daňové priznání k DPFO a přehledy na zdravotní pojištění a správu sociálního pojištění. Pokud by poplatník chtěl i v následujícím roce být poplatníkem v paušálním režimu, musel by se opět do 10. ledna přihlásit.

Pokud naopak poplatník měl za zdaňovací období nižší příjmy a splňuje podmínky pro nižší pásmo paušálního režimu, může tuto skutečnost nahlásit opět do 10. ledna po zdaňovacím období na FÚ. Hlásit tuto skutečnost není povinné, na paušálních zálohách poplatník odvedl více než byla jeho povinnost, instituce tedy byly uspokojeny. Pokud poplatník tuto skutečnost sdělí, bude mu rozdíl mezi paušálními zálohami a paušální daní vrácen.

3.4 Změny

Změny na aktuální zdaňovací období, tj. přechod na nižší/vyšší pásmo, se oznamují prostřednictvím formuláře „Oznámení o změně zvoleného pásma paušálního režimu“ taktéž do 10. ledna roku zdaňovacího období. Tedy poplatník v paušálním režimu musí do 10. ledna roku následného roku znát své příjmy z podnikání, a tuto změnu mít do tohoto okamžiku nahlášenou příslušnému správci daně.

Osoby, které v průběhu zdaňovacího roku zahajují samostatnou výdělečnou činnost, oznamují rozhodnutí vstoupit do režimu paušální daně do dne zahájení této činnosti (§ 38 ZDP). Nově je od 1. 1. 2024 zrušena povinnost registrace fyzických osob k dani z příjmů, tedy při zahájení činnosti a vstoupení do paušálního režimu se poplatník nemusí registrovat k dani z příjmů (MFČR, 2023b).

3.5 Povinnost podat daňové přiznání k DPFO

Přestože je poplatník přihlášen k paušální dani, mohou nastat situace, kdy je povinen podat daňové přiznání k DPFO. Jedná se především o situace, kdy jsou porušeny podmínky, které poplatník k prvnímu dni rozhodného zdaňovacího období splňoval, nicméně v průběhu zdaňovacího období došlo ke změně, viz níže.

- Poplatník se stal plátcem DPH.
- Poplatník se stal společníkem ve veřejné obchodní společnosti (dále v. o. s.) a nebo k. s.
- Příjmy překročily 2 mil. Kč.
- Poplatník měl příjmy ze zaměstnání, které byly zdaněny tzv. zálohově.
- Příjmy plynoucí z § 8, § 9 a § 10 ZDP přesáhly 50 000 Kč za zdaňovací období.

V případě nesplnění podmínek v průběhu zdaňovacího období, je poplatník povinen podat daňové přiznání, kde se uvedou zaplacené zálohy paušální daně pro FÚ dle zvoleného pásma paušálního režimu, tedy v 1. pásmu 100 Kč měsíčně, tzn. 1 200 Kč za zdaňovací období trvající 12 měsíců a obdobně u dalších dvou pásem. Zároveň je OSVČ povinna podat přehledu na svou zdravotní pojišťovnu a příslušnou správu sociálního zabezpečení.

Pro zdaňovací období bezprostředně následující po období, ve kterém poplatník porušil podmínky, **poplatník musí z paušálního režimu vystoupit** (při příjmech nad 2 mil. Kč, započítí plátcovství DPH a pokud se poplatník stal společníkem v k. s nebo v. o. s), nebo b) poplatník může setrvat v paušálním režimu (jiné příjmy přesáhly 50 tisíc Kč a poplatník měl příjmy ze zaměstnání nezdaněné srážkovou daní), pokud se tyto příjmy budou následující rok opakovat, je opět nutné podat daňové přiznání k DPFO (Jake&James, 2024).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODIKA

Cílem práce je zaměřit se na poplatníka v paušálním režimu a v režimu, při kterém uplatňuje výdaje procentem z příjmů, a sledovat, které proměnné mají zásadní vliv na posouzení výhodnosti obou variant.

- **Příjmy osob** byly škálovány po 100 Kč z důvodu co nejvěrnější demonstrace reálné situace, byť ve skutečnosti suma příjmů může být i v haléřích, respektive v daňovém přiznání k DPFO zaokrouhlená na celé koruny. Samotný základ daně po úpravách (po odečtení nezdanitelných částí a odčitatelných položek) je zaokrouhlován na celé stokoruny dolů, a proto by drobnější škálování příjmů nepřineslo věrnější vyobrazení modelování vybraných situací.
- **Výdaje paušálem**, jejichž výše vychází ze zdroje příjmů – dle činnosti podnikání OSVČ je následně zvoleno a uplatněno příslušné výdajové procento (80 %, 60 %, nebo 40 %), jedna podkapitola pracuje s příjmy, ke kterým je výhradně použit výdajový paušál 30 % a také v jedné samostatné kapitole je zohledněn příjem z nájmu obchodního majetku. Výdaje jsou zaokrouhlovány matematicky na celé koruny.
- **Základní sleva na poplatníka** ve výši 30 840 Kč ročně se uvažuje ve všech modelových příkladech.
- **Počet dětí** myšleno počet dětí, na které je uplatňováno daňové zvýhodnění, které je daňovou slevou, či daňovým bonusem je 0, 1, nebo 2. Pokud se tedy mluví o bezdětné OSVČ, je myšlena osoba – poplatník, který ve svém daňovém přiznání neuplatňuje slevu, či daňové zvýhodnění na žádné dítě.
- **Paušální pásma** a jejich použití se liší v závislosti na zdroji příjmů (viz tab. 2), při stanovení vhodného pásma je tedy nejenom brána na zřetel výše příjmů, ale také zdroj těchto příjmů, respektive výdajový paušál, který je k danému příjmu nutno přiřadit.
- **Minimální odvod**, který je uváděn v praktické části práce, je míněn odvod, který je FO, jenž vykonává samostatnou výdělečnou činnost jako svůj hlavní zdroj příjmů, povinna odvést příslušné zdravotní pojišťovně a správě sociálního zabezpečení. Pro rok 2023 tento odvod byl 35 324 Kč pro sociální pojištění a zdravotní pojišťovna žádala roční částku ve výši minimálně 32 663 Kč.

- **Zaokrouhlení**, respektive hodnotící výšky příjmů jsou (vzhledem ke škálování příjmů po stokorunách) orientační, tzn. mohou se v řádu desetikorun lišit. Body zvratu, tedy příjmy, u kterých přestává být výhodné použití výdajů procentem z příjmů oproti paušálnímu režimu, jsou hledány a vypočteny s korunovou přesností, jedná se zejména o doplňující tabulky ke grafům.
- V situacích, kdy je příjem takový, že celkové odvody jsou rovny paušální daně, je jako výhodnější vyhodnoceno využití výdajů procentem z příjmů.

Modelové příklady jsou zpracovány pro legislativu platnou v roce 2023, proto (není-li jinak) u grafů a tabulek není rok uváděn.

V pojmech paušální režim, paušální záloha a paušální daň jsou terminologické rozdíly, nicméně pro účely praktické části práce se jedná o identický pojem.

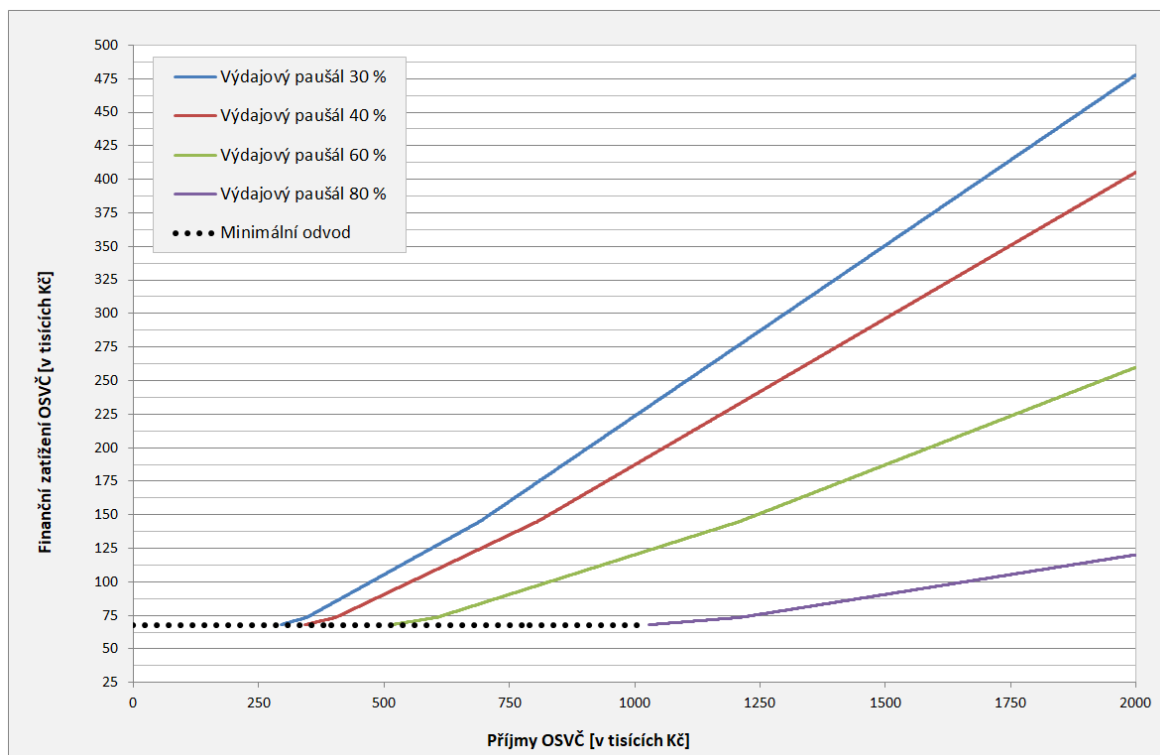
K vybraným modelovým situacím je připojena tabulka s hranicemi výhodnosti paušálního režimu, v tabulkách jsou použity doprovodné znaky, kdy „-“ znamená, že v daném pásmu a při daných příjmech není paušální režim výhodný za žádné situace, a znak „x“ je, že při tomto druhu příjmů poplatník do daného pásma vůbec nespadá (typicky poplatník výhradně s 80 % výdajového paušálu není plátcem paušální daně ve 2. A 3. Pásmu, byť samozřejmě na bázi dobrovolnosti platit vyšší paušální daň může).

Výpočty jsou prováděny v programu Microsoft Excel 2010 pomocí složených vzorců, nadefinovaných dle kritérií uvedených v teoretické části práce. Ve stejném programu jsou také tvořeny doprovodné grafy. Samotné tabulky jsou ve své podstatě interaktivní a jejich užití se nejlépe demonstruje pomocí nich samotných. Vzhledem ke stanovení příjmů v krocích po 100 Kč a maximálním příjmem 2 mil. Kč, mají tabulky 20 tisíc řádků. Vzhledem k povaze tabulek, které na základě vložených dat dále vykreslují automaticky grafy, jsou použity složené vzorce a výpočtové tabulky obsahují desítky (až stovku) sloupců. Z výše uvedených důvodů jsou tabulky připojeny k práci ve formátu *.xls a nejsou součástí příloh této práce, ale jsou volně k dispozici ke stažení na www.hana.lukacs.cz. Tyto tři tabulky, které se liší v úhlu pohledu na studované téma na základě vložených vstupních dat jsou stručně představeny v přílohách P I, P II a P III a pod stejnou zkratkou jsou tabulky uloženy i na výše zmíněné webové stránce.

5 MODELOVÉ PŘÍKLADY – JEDNA ČINNOST

Tento modelový příklad se zaměřuje na OSVČ, jejichž příjmy plynou výhradně z činností, u kterých jsou výdaje stanoveny jednou procentuální sazbou, tedy 80, 60, 40 nebo 30% výdajovým paušálem. V každém modelovém příkladu je použita základní sleva na dani, tj. sleva na poplatníka ve výši 30 840 Kč za zdaňovací období. V grafu je černou přerušovanou čarou vyznačen i minimální odvod, jenž musí OSVČ odvést příslušným institucím (suma odvodů správě sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovně a finančnímu úřadu) v situaci, kdy deklaruje, že samostatná výdělečná činnost je jeho hlavním zdrojem příjmů.

Vyjma příjmy, pro které platí minimální výše odvodu, je zřejmé, že s nižším výdajovým procentem je celkový odvod vyšší než u příjmů, ke kterým lze uplatnit vyšší výdajové procento. A zároveň čím je nižší procento výdajů, tím dříve OSVČ začne platit vyšší než minimální odvody. U 30 % výdajového paušálu to je již při necelých 294 tisících příjmů (293 900 Kč). U výdajů 40 % začíná křivka odvodů růst už u příjmů 343 tisíc Kč (od 342 900 Kč), u výdajů 60 % to je u příjmů cca 514 tisíc Kč (514 300 Kč) a u OSVČ s výdajovým paušálem 80 % příjmů to je u příjmů přes 1 028 400 Kč.

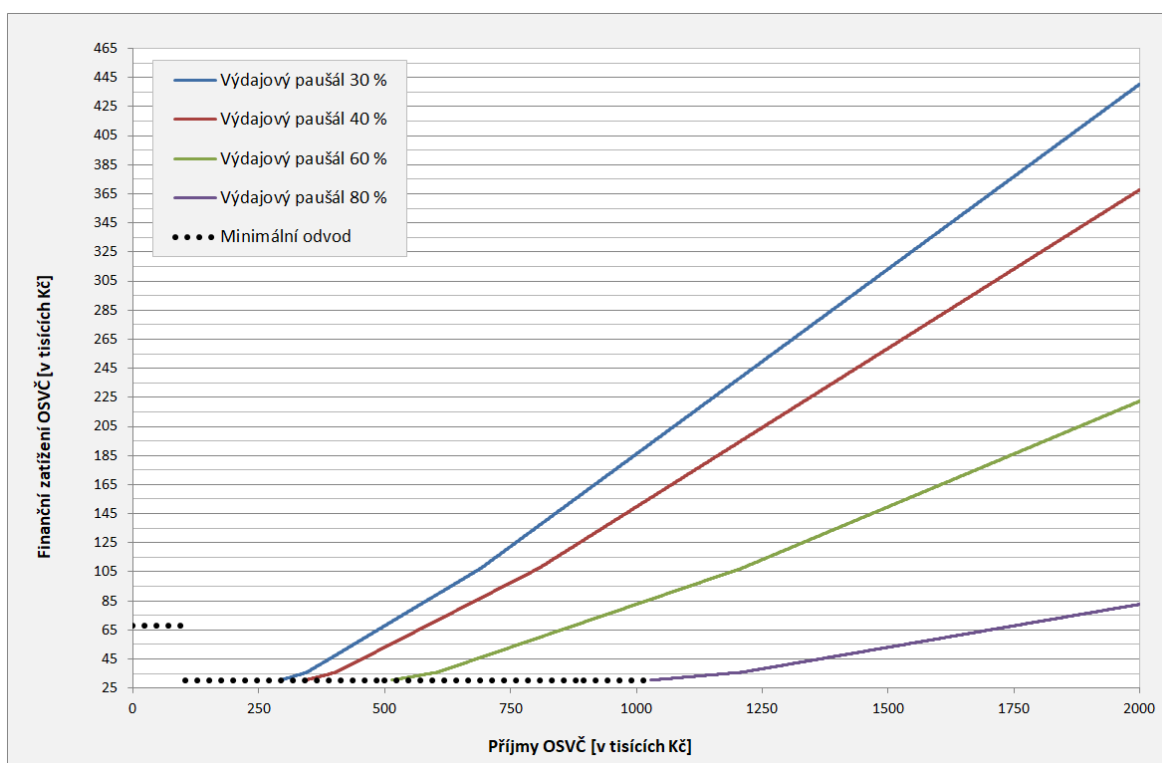


Obr 2 – Finanční zatížení OSVČ při zvoleném procentu výdajů, počet dětí 0

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P II.

Je tedy zřejmé, že u bezdětného OSVČ a výdajovým paušálem 80 % je nejmenší finanční zatížení rovno 67 987 Kč (do příjmů 1,03 mil. Kč) a nejvyšší je 120 223 Kč, tedy o necelých 53 tisíc Kč (52 236 Kč) více. U OSVČ s výdajovým paušálem 60 % je při příjmech 2,0 mil. Kč finanční zatížení téměř čtyřnásobné než minimální (259 960 Kč, z toho 116 800 Kč tvoří odvod SP). U výdajového paušálu 40 % jsou celkové odvody rovny 405 360 Kč. Poplatník uplatňující výdaje 30 % příjmů bude mít při 2,0 mil. Kč příjmech finanční zatížení 478 060¹⁷ Kč.

Pokud k předchozím zamýšleným OSVČ přidáme daňové zvýhodnění na dvě děti, je zřejmé, že celkové finanční zatížení u všech výdajových paušálů a všech příjmů klesne. Daňové zvýhodnění na dítě/děti se výrazně promítne do celkové výše odvodů.



Obr. 3 – Finanční zatížení OSVČ při zvoleném procentu výdajů, počet dětí 2

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P II.

Z grafu (obr. 3), kde se uvažuje o OSVČ, která uplatňuje daňové zvýhodnění na dvě děti, je zřejmé, že tato daňové zvýhodnění na děti se stává daňovým bonusem, do celkové výše odvodu je však započten odvod zdravotní pojišťovně a správě sociálního zabezpečení, nicméně celkové odvody jsou vždy kladné. Odvody při příjmech 2 mil. Kč jsou pro OSVČ s výdajovým paušálem 30 % přes 440 tisíc Kč (440 536 Kč, z čehož odvod SP je ve výši 204 400 Kč), u výdajů 40 % téměř 368 tisíc Kč (367 836 Kč) u 60 % z příjmů to je přes

¹⁷ Daň z příjmů 179 160 Kč, SP 204 400 Kč a ZP 94 500 Kč.

222 tisíc (222 436 Kč) a u 80% výdajového paušálu necelých 83 tisíc Kč (82 699 Kč, z čehož 8 364 Kč je přeplatek u FÚ). Zjednodušeně řečeno, při příjmech 2 mil. Kč každý sledovaný poplatník (nehledě na výši uplatňovaného výdajového paušálu) má celkový odvod nižší právě o částku rovnající se daňovému zvýhodnění na daný počet dětí.

Tab. 4 – Finanční zatížení při použití výdajového paušálu, příjmy 2 mil. Kč

Výdajový paušál	Počet dětí		
	0	1	2
	[v Kč]		
30 %	478 060	462 856	440 536
40 %	405 360	390 156	367 836
60 %	259 960	244 756	222 436
80 %	120 223	105 019	82 699

Zdroj: vlastní zpracování.

5.1 Výdajový paušál 80 %

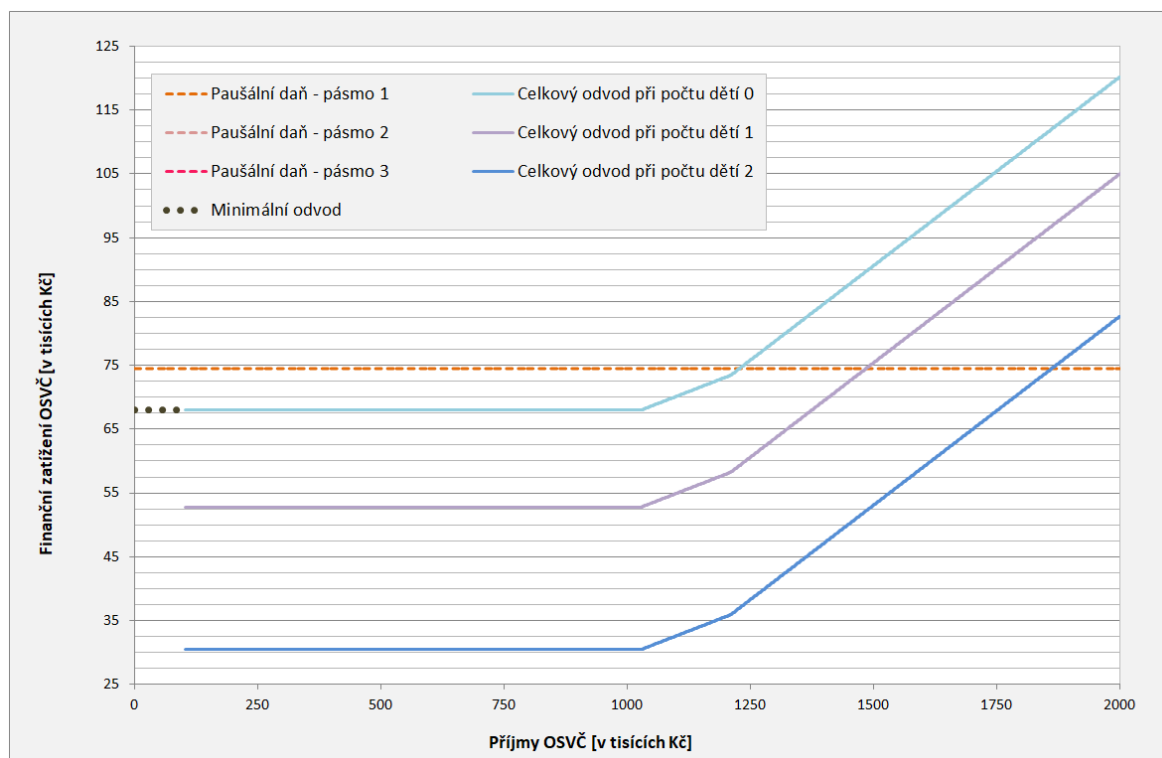
Živnosti řemeslné, zemědělská výroba a lesní a vodní hospodářství při určení základu daně procentem příjmů aplikují výdaje jako 80 % příjmů, přičemž maximální částka je ve výši 1,6 mil. Kč. U poplatníka, jehož příjmy pocházejí výhradně z výše jmenovaných činností a u kterých používáme výdajový paušál 80 %, zamýšlíme jen 1. pásmo paušálního režimu, byť poplatník může dobrovolně platit i paušální daň ve výši 2., či 3. Pásma, tedy do příjmů 2 mil. Kč ročně je paušální záloha v 1. pásmu rovna 74 496 Kč (v roce 2023).

Na níže uvedeném grafu (obr. 4) vidíme finanční zatížení OSVČ při příjmech z činností, u kterých mohou být uplatněny výdaje paušálem 80 % příjmů. V grafu je oranžovou přímkou vyznačen roční odvod na paušálních zálohách (pásmo 1) a dále vidíme tři přímkou součtu odvodů OSVČ při daném počtu dětí. Pro OSVČ majícího 80% výdajový paušál a dvě děti je paušální daň výhodná, pokud příjmy přesahují 1,862 mil. Kč (1 861 498 Kč¹⁸). Pro OSVČ s jedním dítětem je paušální daň výhodná od ročních příjmů poplatníka 1 484 498 Kč a u OSVČ, který neuplatňuje daňové zvýhodnění na žádné dítě, jsou příjmy, od kterých je výhodnější použití paušálního režimu, rovny 1 227 673 Kč.

Pro všechny zamýšlené OSVČ platí minimální odvod ve výši necelých 68 tisíc Kč za rok (67 987 Kč) pro roční příjmy do 103 800 Kč včetně. Pro poplatníky uplatňující daňový bonus se od tohoto příjmu celkový odvod sníží (právě o částku dle počtu dětí, na něž je daňové zvýhodnění čerpáno). Pro OSVČ uplatňující daňové zvýhodnění na děti

¹⁸ Přeplatek u FÚ ve výši 12 519 Kč, odvody SP ve výši 54 356 Kč a ZP 32 663 Kč.

je až do ročních příjmů 1,03 mil. Kč (1 028 400 Kč) celkový odvod 52 783 Kč (u 1 dítěte) a 30 463 Kč u poplatníka s 2 dětmi.



Obr. 4 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 80% v porovnání s paušální daní
Zdroj: vlastní zpracován, tabulka P III.

Od ročních příjmů ve výši 1 028 500 Kč začíná výše celkového odvodu opět růst, nicméně stále je pro poplatníky uplatňující daňové slevy a zvýhodnění na děti výhodnější využít ke stanovení daně výdaje paušální částkou z příjmů (viz obr. 4). Body zvratu jsou v následující tabulce.

Tab. 5 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 80 % z příjmů

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	245 500	1 227 673	x	x	x	x
1	296 900	1 484 498	x	x	x	x
2	372 300	1 861 498	x	x	x	x

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

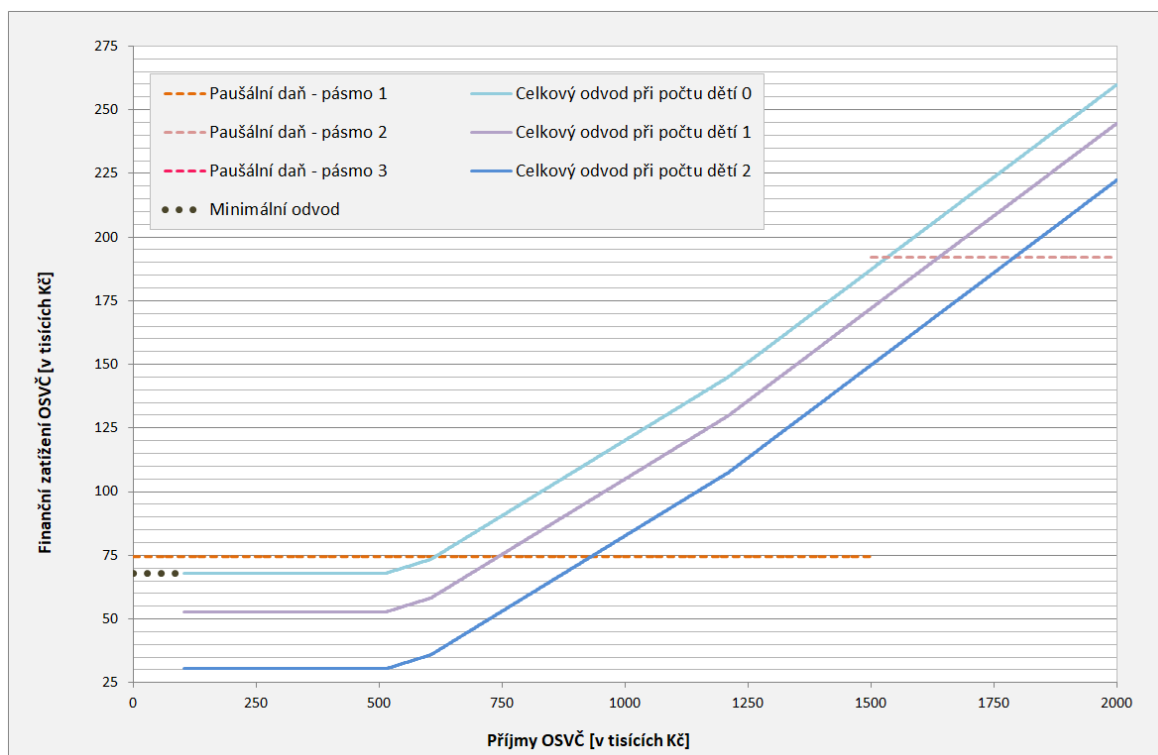
U příjmů 2 mil. Kč za rok je roční hodnota paušální daně 74 496¹⁹ Kč, přičemž bezdětná OSVČ má roční odvod ZP, SP a daně z příjmů při využití výdajového paušálu 80 %

¹⁹ Tato hodnota platí pro všechny příjmy do 2 mil. Kč.

z příjmů 120 223 Kč, tedy využití paušálního režimu je výhodnější o 45 727 Kč. Naopak při stejných příjmech, ale při počtu dvou dětí je o 8 173 Kč výhodnější využití výdajového paušálu, přičemž stojí za povšimnutí, že paušální režim je výhodnější i přes skutečnost, že poplatníkovi díky daňovému zvýhodnění na děti náleží daňový bonus ve výši 8 203 Kč. Nejvyšší podíl na odvodu tak tvoří sociální pojištění, které se při těchto příjmech rovná 58 400 Kč.

5.2 Výdajový paušál 60 %

K příjmům z živnosti volné, vázané a koncesované mohou být přiřazeny výdaje ve výši 60 % těchto příjmů a to do maximální výše 1,2 mil. Kč za zdaňovací období. Další velmi jednoduchou modelovou situací je finanční zatížení OSVČ, která má příjmy, ke kterým uplatňuje výdaje výhradně ve výši 60 % z těchto příjmů. Z grafu (viz obr. 5) je patrné, že k příjmům, které výhradně plynou z živnostenského podnikání s výdajovým paušálem 60%, přesahujícím 1,5 mil. Kč náleží 2. pásmo paušálního režimu, pro který platí, že výše roční zálohy na daň je ve výši 192 000.



Obr. 5 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 60% v porovnání s paušální daní

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Z grafu vyplývá, že situací, kdy je paušální daň výhodnější, je mnohem více (než v předchozí modelové situaci s výdajovým paušálem ve výši 80 % příjmů) a situaci

ovlivňuje nejenom samotná výše příjmů, ale také počet dětí, respektive daňová sleva či daňové zvýhodnění plynoucí z počtu dětí.

Do ročních příjmů 103 800 Kč pro všechny poplatníky platí, že jejich odvody jsou rovny minimálním částkám, tedy ZP 32 663 Kč a SP 35 324 Kč, pro bezdětného výše tohoto minimálního odvodu platí až do příjmů 514 200 Kč, pro OSVČ uplatňují daňové zvýhodnění na dítě/děti jsou odvody mezi těmito příjmy nižší o výši ročního daňového zvýhodnění (podle počtu uplatňovaných dětí, tedy pro poplatníky uplatňující slevu na děti je mezi těmito dvěma příjmy ještě nižší – u uplatněného jednoho dítěte je roční odvod 52 783 Kč a u OSVČ s dvěma dětmi 30 463 Kč. Od příjmů necelých 515 tisíců výše odvodů pro všechny sledované situace roste a postupně dochází ke změně ve výhodnosti, kdy pro příjem od 613 837 Kč (u bezdětného), 742 249 Kč (s 1 uplatněným dítětem) a 930 749 Kč (poplatník s dvěma dětmi) se stává výhodnější užití paušálního režimu.

Tab. 6 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 60 % z příjmů

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	245 500	613 837	613 000	1 532 667	-	-
1	296 900	742 249	654 900	1 637 249	-	-
2	372 300	930 749	716 300	1 790 749	-	-

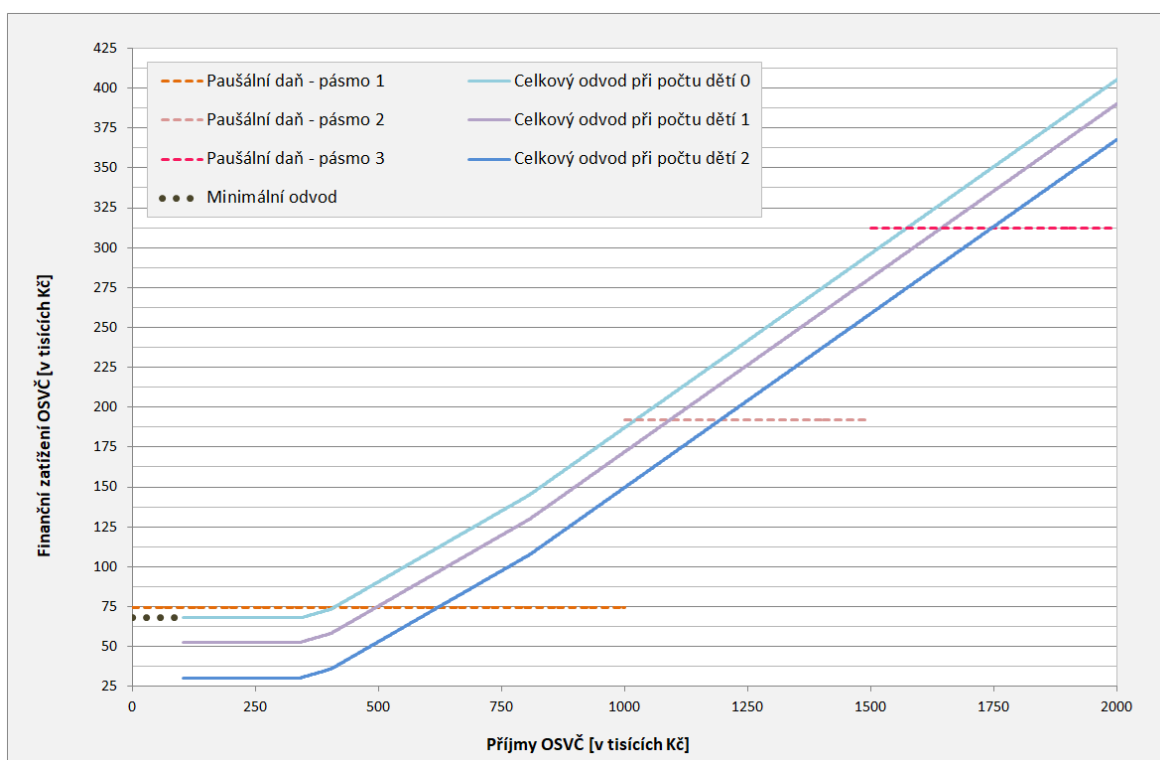
Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

S překročením příjmů 1,5 mil. Kč a změnou pásma paušálního režimu je opět výhodnější pro všechny OSVČ uplatnit výdaje paušálem, nicméně toto rozpětí příjmů je relativně úzké. Pro bezdětné jsou to příjmy do 1,533 mil. Kč, u uplatněného jednoho dítěte 1,637 mil. Kč a při dvou dětech do 1,791 mil. Kč (viz tabulka 6). Poté je pro poplatníka opět výhodnější být plátcem v tzv. paušálním režimu.

Při příjmech 1,5 mil Kč, pro které platí výše paušální daně necelých 75 tisíc Kč (74 496 Kč) jsou odvody při uplatnění výdajů procentem z příjmů u bezdětného 187 260 Kč, u poplatníka s jedním dítětem 172 056 Kč a u poplatníka s dvěma dětmi necelých 150 tisíc Kč (149 736 Kč). U bezdětného poplatníka by tedy nevyužití paušálního režimu při příjmech při horní hranici 1. pásma (1,5 mil. Kč) bylo finančně náročnější o více než 110 tisíc Kč.

5.3 Výdajový paušál 40 %

Výdajový paušál 40 % se uplatňuje vůči příjmům z podnikání dle zvláštních předpisů (typicky autorská práva apod.). Následuje OSVČ, která má všechny své příjmy z činností, u níž se dá uplatnit 40 % z příjmů jako výdaj. Všechny zamýšlené osoby ve všech pásmech paušální daně mají etapu příjmů, u kterých je výhodnější být plátcem paušální daně (tab. 7), ba naopak u pásma 2 a 3 jsou úseky příjmů, při kterých je výhodnější platit odvody na základě výdajového paušálu, relativně úzké.



Obr. 6 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 40% v porovnání s paušální daní
Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Do příjmů 342 800 Kč jsou odvody konstantní (pro OSVČ uplatňující daňový bonus na děti jsou od 103 900 Kč nižší než pro bezdětné). Příjmy plynoucí z jiných živností dle zvláštních předpisů postupně nabývají všechny tři pásma (viz obr. 6), kde můžeme sledovat, že pro osoby bez dítěte je paušální daň výhodná u většiny příjmů. Pro poplatníka uplatňující daňové zvýhodnění na dítě je paušální daň vhodná, pokud jeho příjmy jsou mezi necelým 0,5 (494 833 Kč) a 1 mil. Kč. U OSVČ uplatňující dvě děti je tato hranice, kdy je finančně výhodnější být v 1. pásmu paušálním režimu, je od 620 500 Kč, v 2. pásmu od 1 193 833 Kč a v pásmu 3 od 1 744 000 Kč.

Druhé pásmo paušální daně platí pro příjmy pohybující se mezi 1,0 a 1,5 mil. Kč. Z grafu je patrné, že výdaje procentem z příjmů jsou výhodné jen ve velmi úzkém pásmu příjmů. Při příjmech 1,5 mil. Kč je úspora pro poplatníka s dvěma dětmi (při použití paušálního režimu) necelých 67 tisíc Kč, u bezdětného to je téměř 105 tisíc Kč.

Tab. 7 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 40 % z příjmů

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	245 500	409 225	613 000	1 021 778	943 200	1 572 000
1	296 900	494 833	654 900	1 091 500	985 000	1 641 666
2	372 300	620 500	716 300	1 193 833	1 046 400	1 744 000

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Při příjmech z kraje pásma 3 je výhodné využití výdajů na základě procenta z příjmů. U OSVČ s dvěma dětmi je pro téměř první půlku pásma výhodnější využít výdaje procentem z příjmů a až od příjmů nad 1,744 mil. Kč (včetně) je finančně méně náročné využití paušálního režimu, kdy při těchto příjmech 1,5 mil. Kč by využití paušálního režimu bylo pro poplatníka o více než 53 tisíc méně výhodné.

5.4 Výdajový paušál 30 %

Poslední modelovou situací je OSVČ, která má příjmy, ke kterým jsou uplatňovány výdaje ve výši 30 % z příjmů, tedy příjmy z nájmu obchodního majetku. V této situaci se ve více etapách jeví výhodnější použití paušálního režimu a nastává situace, kdy pro bezdětného a s jedním dítětem je u příjmů nad 0,5 mil. Kč vždy výhodnější paušální režim.

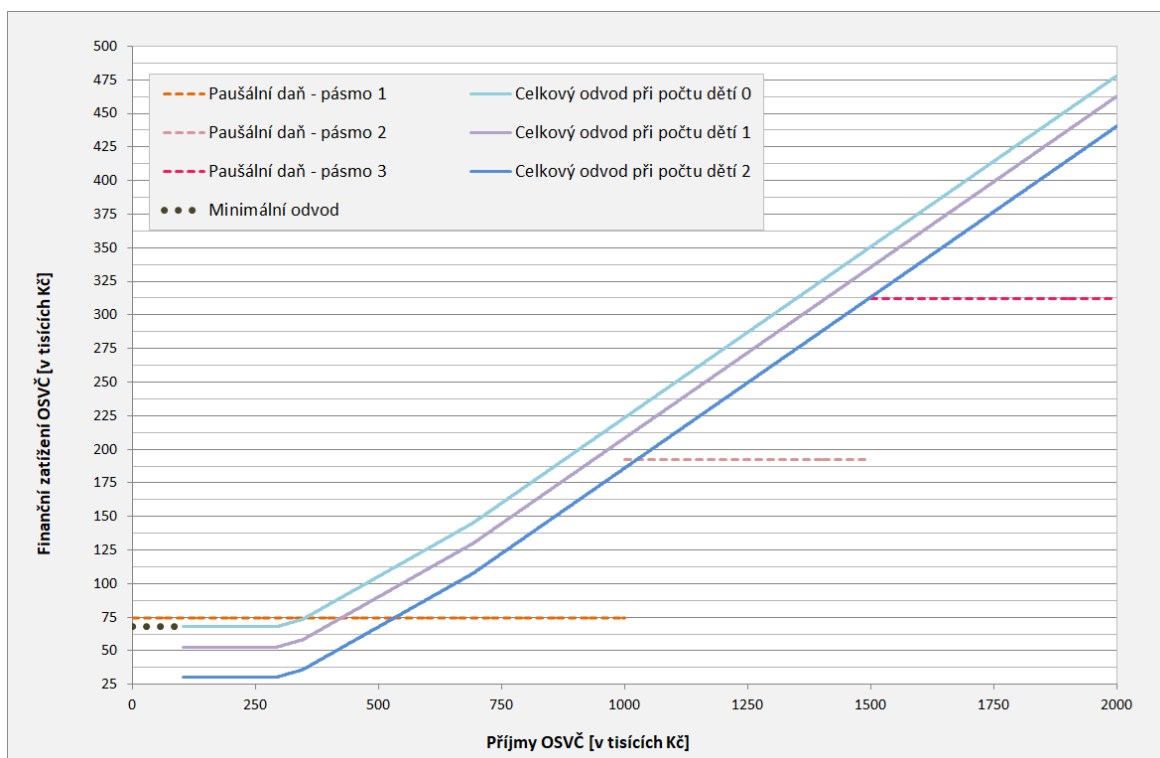
Tab. 8 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 30 % z příjmů

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	245 500	350 764	700 000	1 000 000	1 050 000	1 500 000
1	296 900	424 143	700 000	1 000 000	1 050 000	1 500 000
2	372 300	531 857	716 300	1 023 286	1 050 000	1 500 000

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Pro poplatníka mající příjmy, k nimž uplatňuje výdaje 30 % z příjmů, je v širokých pásmech příjmů výhodnější přihlásit se k paušální dani. Vývoj do ročního příjmu 103 800 Kč je stejný jako u předchozích modelových případů – tedy pro poplatníka

bez ohledu na případné daňové zvýhodnění na děti je odvod stále stejný. Od dalších příjmů (103 900 Kč) se liší celkový odvod poplatníka dle počtu dětí, na které je uplatňováno daňové zvýhodnění – bezdětný má tedy odvody nejvyšší (stále na úrovni minimálních odvodů), a s každým uplatněným dítětem je celkový odvod poplatníka nižší.



Obr. 7 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 30% v porovnání s paušální daní
Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Pro bezdětného je použití paušální daně výhodné od příjmů 350 764 Kč až do 2,0 mil. Kč. Pro poplatníka s jedním dítětem od 424 143 Kč a pro osobu s dvěma dětmi je paušální režim méně finančně náročný oproti odvodům vypočítaným na základě výdajového paušálu u příjmů od necelých 532 tisíc Kč (531 857 Kč) až 1,0 mil. Kč a dále od 1,023 mil. Kč až do 2,0 mil. Kč.

5.5 Shrnutí

U sledovaných situací, kdy byla modelována finanční zátěž povinných odvodů při uplatnění čtyř hodnot výdajového paušálu lze pozorovat:

- Nevýhodnost paušálního režimu roste s počtem dětí. Tedy při analyzovaných příjmech do 2 mil. Kč vidíme, že u bezdětných OSVČ je rozpětí příjmů, kdy je výhodnější stát se plátcem paušální daně, širší než naopak u osob s 1, respektive 2 dětmi.

- Paušální režim je zpravidla výhodnější pro osoby, jejichž příjmy se přibližují horní hranici daného pásma.
- Výhodnost paušálního režimu roste s klesajícím výdajovým procentem – pro poplatníka uplatňující výdaje 80 % z příjmů platí, že pásmo, kdy jsou použity výdaje procentem z příjmů, je širší.
- Pro poplatníka majícího příjmy z činností s výdajovým paušálem 30 % z příjmů je paušální režim výhodnější v téměř celé šíři sledovaných příjmů (vyjma nízkých příjmů).

6 MODELOVÉ PŘÍKLADY – JEDNA ČINNOST A UPLATNĚNÉ NEZDANITELNÉ ČÁSTI

V této kapitole se zaměříme na situace, kdy poplatník opět na své příjmy uplatňuje výdaje jedním výdajovým procentem a zároveň si svůj základ snižuje o tzv. nezdanitelné části základu daně a to např. o úroky z úvěru na bydlení (maximálně 150 000 Kč za zdaňovací období), zaplacené příspěvky na penzijní připojištění, pojištění či doplňkové penzijní spoření (maximálně 24 000 Kč za zdaňovací období) a v neposlední řadě příspěvek na soukromé životní pojištění (maximálně 24 000 Kč za zdaňovací období). Vzhledem ke skutečnosti, že principiálně nezáleží na konkrétní položce, která základ daně snižuje, budeme modelovat tyto situace tak, že uvažujeme o nezdanitelné části daně jako sumě bez ohledu na to, z jakého konkrétního „produktu“ tato nezdanitelná část daně pochází.

Pro další ukázkou vlivu nezdanitelné části daně na celkový odvod viz příloha P III (a tabulka P III), kde je použita nezdanitelná část základu daně ve výši 24 tisíc Kč.

6.1 Výdajový paušál 80 %, nezdanitelná část ZD ve výši 50 000 Kč

Z grafu (obr. 8) vyplývá, že při výdajovém procentu 80 % a nezdanitelných částech daně ve výši 50 tisíc Kč křivka povinných odvodů je až do příjmů 1 209 700 Kč konstantní (vyjma příjmů do 103 800 Kč, do kterých je odvod roven minimálním zálohám na zdravotní a sociální pojištění a zároveň až od příjmů v hodnotě 6tinásobku minimální mzdy lze čerpat daňový bonus na děti – pro rok 2023 minimální mzda 17 300 Kč, a tedy šestinásobek 103 800 Kč) teprve poté začne výše odvodů růst.

Tab. 9 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 80 % z příjmů při nezdanitelné části ZD ve výši 50 000 Kč

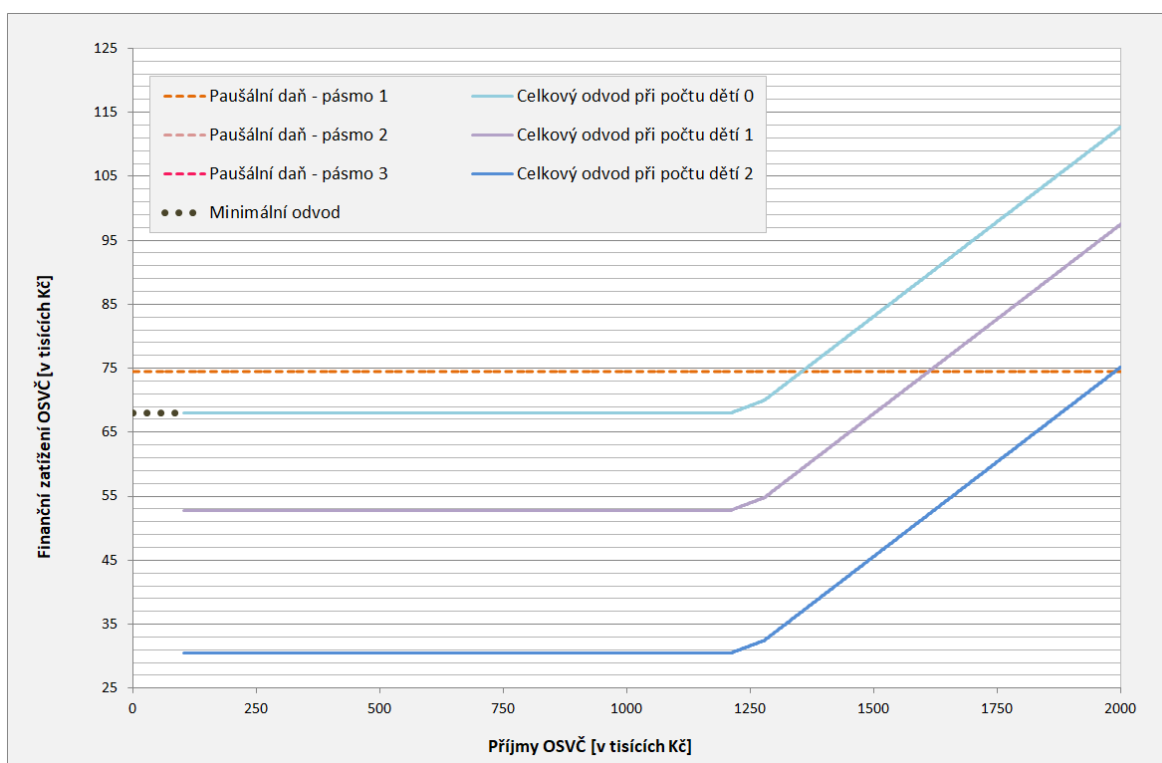
Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	220 900	1 354 498	x	x	x	x
1	272 200	1 611 198	x	x	x	x
2	347 600	1 988 253	x	x	x	x

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Výše ročního odvodu při použití paušální daně by byla 74 496 Kč, při uplatnění výdajů jako procento z příjmů jsou odvody u poplatníka s příjmy 2 mil. Kč bez dítěte to je 112 723 Kč, s jedním dítětem 97 519 Kč a u poplatníka s dvěma dětmi 75 199 Kč,

příčemž SP je ve výši 58 400 Kč, ZP na úrovni minimálního odvodu (32 663 Kč) a na dani z příjmů vznikl přeplatek roven 15 864 Kč.

Jako hranici výhodnosti paušálního režimu jsou hledány příjmy, při kterých budou celkové odvody vyšší než 74 496 Kč (výše paušální zálohy pro 1. pásmo), což vidíme i v tabulce 9 uvedené na předchozí straně. Z grafu se ukazuje, že pokud poplatník uplatní daňové zvýhodnění na dvě děti, tak až do příjmů 1,988 mil. Kč (1 988 253 Kč) je výhodnější využití výdajů paušálem oproti paušálnímu režimu. S klesajícím počtem dětí, klesá hranice příjmů, ve kterém dochází ke zvratu ve výhodnosti. U poplatníka s jedním dítětem se paušální režim stává výhodnější od příjmů 1,611 mil. Kč a pro bezdětného již od příjmů 1,355 mil. Kč.



Obr. 8 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 80% v porovnání s paušální daní a odpočtu nezdanitelných částí daně ve výši 50 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Při příjmech 2,0 mil. Kč a uplatnění výdajů procentem z příjmů by finanční nevýhoda pro bezdětného poplatníka byla přes 38 tisíc Kč (38 227 Kč), u poplatníka s jedním dítětem je rozdíl 23 023 Kč. Pro bezdětného poplatníka uplatňujícího nezdanitelnou část základu daně ve výši 50 tisíc Kč (a vyšší) s výdajovým procentem 80 % neznamená paušální režim zásadní úsporu, rozdíl je 703 Kč ve prospěch paušálního režimu.

6.2 Výdajový paušál 60 %, nezdanitelná část ZD ve výši 50 000 Kč

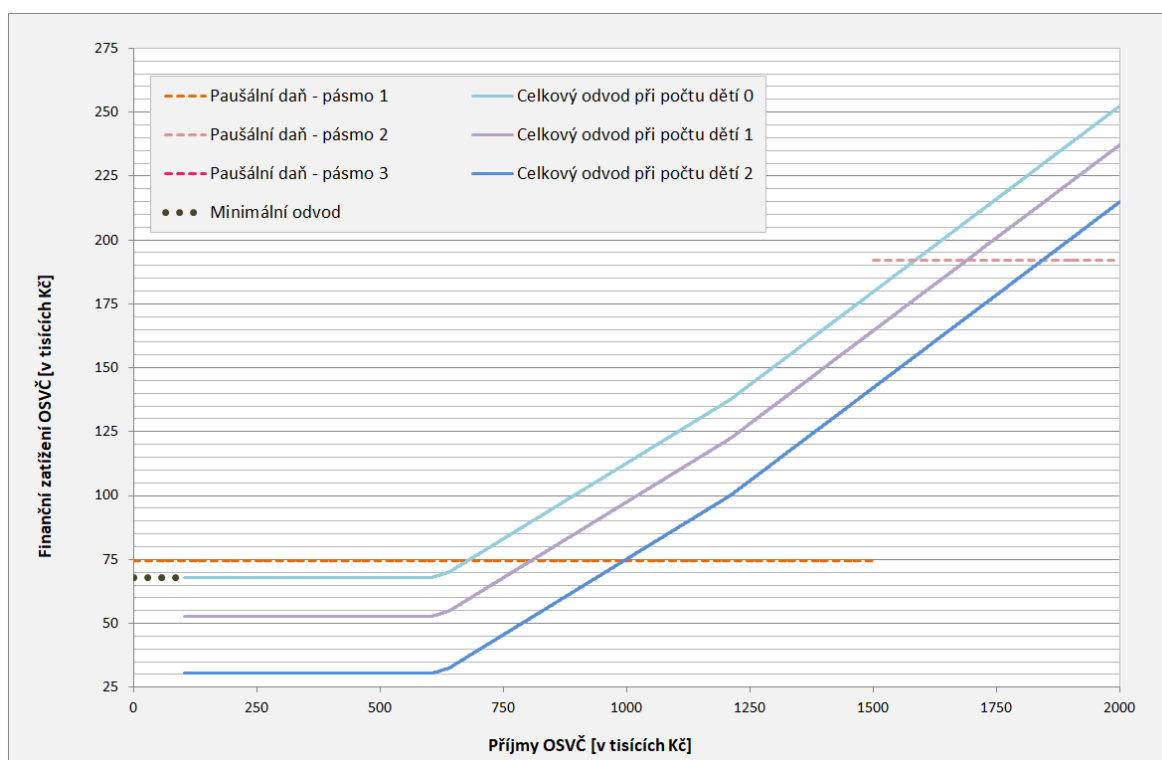
Optikou OSVČ, která ke svojí činnosti může přiřadit výdaje paušálem procentem z příjmů ve výši 60%, je nutné neopomenout, že pro tohoto poplatníka jsou ze zákona stanovena dvě paušální pásma (do 1,5 mil. Kč včetně a od 1,5 mil. Kč).

Tab. 10 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 60 % z příjmů při nezdanitelné části ZD ve výši 50 000 Kč

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	220 900	677 249	583 700	1 584 249	x	x
1	272 200	805 599	625 500	1 688 749	x	x
2	347 600	994 127	686 900	1 842 259	x	x

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Pro všechny poplatníky (OSVČ bez uplatněného daňového zvýhodnění na děti a s uplatněním zvýhodnění na jedno, nebo dvě děti, pozorujeme, že v obou pásmech platí, že při nižších příjmech daného pásma je výhodnější nebýt v paušálním režimu (viz tab. 10).



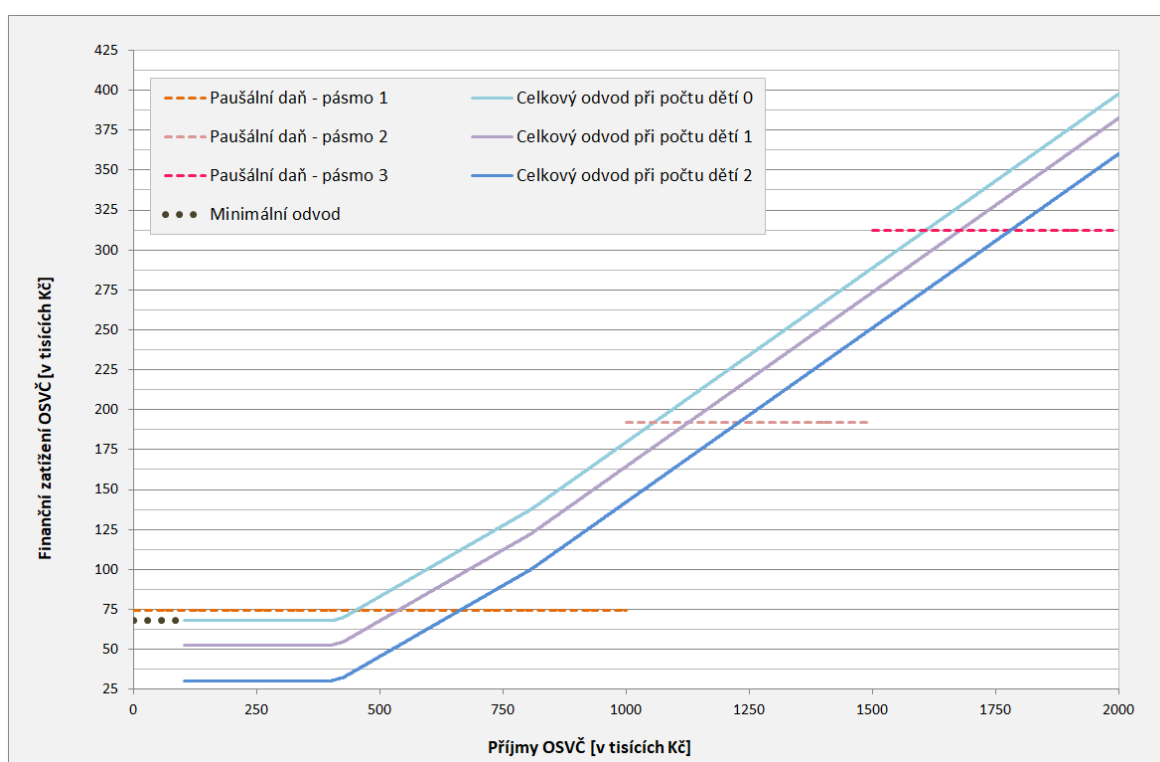
Obr. 9 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 60% v porovnání s paušální daní a odpočtu nezdanitelných částí daně ve výši 50 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Největší rozdíl mezi odvody a paušálními zálohami vidíme u ročních příjmů 1,5 mil. Kč, kdy u bezdětného je tento rozdíl přes 105 tisíc Kč, u OSVČ s jedním uplatněným dítětem mírně nad 90 tisíc Kč (90 060 Kč) a při dvou dětech téměř 68 tisíc Kč (67 740 Kč). Při příjmech 2,0 mil Kč je u bezdětné OSVČ rozdíl přes 60 tisíc (60 460 Kč).

6.3 Výdajový paušál 40 %, nezdanitelná část ZD ve výši 50 000 Kč

Uplatnění 50 tisíc Kč jako nezdanitelné části základu daně bylo použito také u OSVČ, která uplatňuje výdaje 40 % z příjmů. Pro tyto osoby se v rámci paušální režimu aplikují všechny tři pásma paušální daně.



Obr. 10 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 40% v porovnání s paušální daní a odpočtu nezdanitelných částí daně ve výši 50 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Pro všechny poplatníky je částečně výhodná paušální daň v každém pásmu paušálního režimu, nicméně samotné příjmy, kdy je paušální režim výhodnější, jsou vyšší než u poplatníka, který neuplatnil žádné nezdanitelné části základu daně. Při příjmech 1,5 mil. Kč, kdy 192 tisíc Kč je sumou ročních záloh na paušální daň, je rozdíl mezi těmito zálohami a odvody na základě výdajů procentem z příjmů – u bezdětného 96 810 Kč, s jedním dítětem 81 606 Kč a u poplatníka s dvěma dětmi 59 286 Kč. U příjmů 1,0 mil. Kč jsou tyto rozdíly ještě vyšší: u bezdětného přes 105 tisíc Kč (105 264 Kč), u OSVČ

s daňovým zvýhodněním na jedno dítě 90 060 Kč a na dvě děti 67 740 Kč. U příjmů mezi 103 800 Kč a 403 200 Kč jsou odvody nejnižší oproti paušální dani a to u bezdětných o 6,5 tisíce Kč (6 509 Kč), u poplatníka s jedním dítětem o téměř 22 tisíc Kč (21 713 Kč) a u poplatníka s dvěma dětmi o více než 44 tisíc Kč (44 033 Kč).

Tab. 11 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 40 % z příjmů při nezdanitelné části ZD ve výši 50 000 Kč

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	220 900	451 500	583 700	1 056 166	913 800	1 606 333
1	272 200	537 066	625 500	1 125 833	955 600	1 676 061
2	347 600	662 751	686 900	1 228 173	1 017 000	1 778 403

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

6.4 Shrnutí

V kapitole, v které byla k výdajovému paušálu a dětem dále přidávána položka snižující základ daně ve výši 50 tisíc Kč za rok, můžeme pozorovat tyto skutečnosti.

- Opět platí, že výhodnost použití paušálního režimu klesá s rostoucím počtem dětí a s rostoucím výdajovým procentem z příjmů.
- Použití nezdanitelné části daně zkracuje etapy, kdy je paušální režim výhodnější než použití výdajového procenta.
- Z grafického zpracování je nejlépe vidět, že křivky modelových příkladů z kapitol 5 a 6 se chovají téměř identicky – rozdíl je pozorovatelný v posunu dané křivky, kdy u celkových odvodů při uplatnění nezdanitelné části daně (kapitola 6) dochází k posunu křivek doprava, tedy příjmy, od kterých je paušální daň výhodnější, jsou vyšší.

7 MODELOVÉ PŘÍKLADY – JEDNA PŘEVAŽUJÍCÍ ČINNOST A PRONÁJEM OBCHODNÍHO MAJETKU

Pokud OSVČ před přechodem do paušálního režimu vlastnila obchodní majetek, tímto přechodem obchodní majetek ztrácí. Jestliže však OSVČ²⁰, pronajímá svůj obchodní majetek, tak k těmto příjmům uplatňuje výdaje ve výši 30 % z těchto příjmů. K dalším příjmům uplatňuje příslušné výdajové procento. Jako příjem z nájmu byla stanovena částka 120 tisíc Kč za rok. Dále nesmí být opomenuto, že příjem z nájmu vstupuje do celkových příjmů, na základě jejichž struktury se posuzuje, zda poplatník může využít příslušné pásmo paušální režimu (viz tab. 2). Nájem ve výši 120 tisíc Kč tvoří však nízký podíl na celkových příjmech. U příjmů 1 mil. Kč nájem tvoří 12 % příjmů, a proto i poplatník s 80 % (respektive 60 %) výdajovým paušálem při příjmech 1,0–1,5 mil. Kč splňuje podmínku struktury příjmů pro setrvání v 1. pásmu paušálního režimu. Obdobně platí i pro 1. a 2. pásmo a příjmy od 1,5 mil. Kč.

V následujících podkapitolách jsou grafy sestaveny podle počtu dětí, které poplatník v rámci svého daňového přiznání k DPFO uplatňuje, křivky se začínají vykreslovat od příjmu 120 tisíc Kč, protože to je minimální příjem, který poplatník má. Pro výdajový paušál s příjmem do 1 mil. Kč platí paušální daň v prvním pásmu, dále se však musí zohlednit zdroj příjmů a následně zvolit příslušnou výši paušální daně.

7.1 Bez daňového zvýhodnění na dítě, příjem z nájmu obchodního majetku 120 000 Kč

Poplatník s příjmy se 40 % výdajovým paušálem a příjmy 120 000 Kč z nájmu obchodního majetku aplikuje příslušné pásmo paušálního režimu dle výše svých příjmů (do 1,0 mil. Kč pásmo 1, poté pásmo 2 a od 1,5 mil. Kč pásmo 3).

Pásmo 1 je pro poplatníka výhodnější při daňovém základu po úpravě 245,5 tisíc Kč a vyšší – tohoto daňového základu dosahují poplatníci při různé výši příjmů. Při výdajích 40 % z příjmů to je od ročních příjmů necelých 390 tisíc Kč (389 225 Kč), u 60 % od 523 837 Kč a poplatník s výdajovým paušálem 80 % má výše zmíněný daňový základ při příjmech mírně přes 927 tisíc Kč (927 673 Kč).

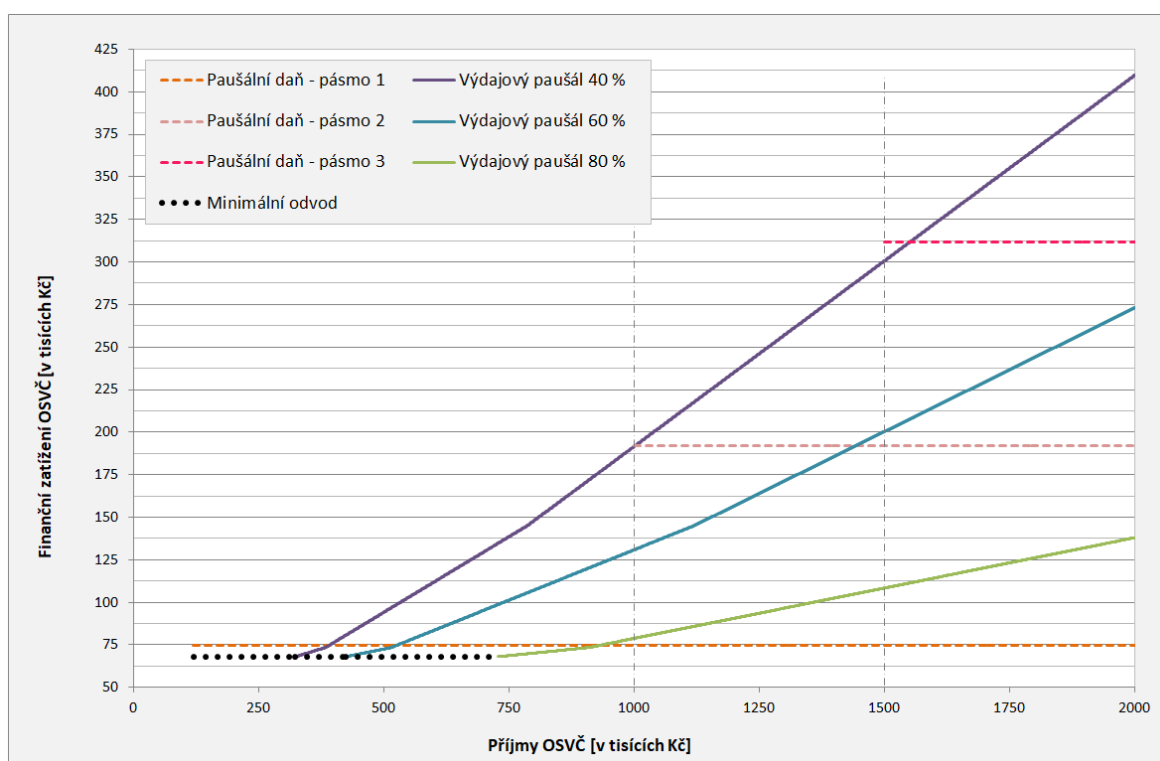
Pro poplatníka s výdajovým paušálem 80 % je paušální daň výhodnější s příjmy od 927 tisíc Kč. Při příjmu 2,0 mil. Kč (1,880 tisíc Kč plyne z činností, k nimž se přiřazuje

²⁰ OSVČ, která v rámci svého daňového přiznání uplatňuje výdaje paušálem.

80% výdajový paušál a 120 tisíc z nájmu obchodního majetku) by OSVČ zaplatila na ročních odvodech 137 983 Kč (z čehož 67 160 Kč tvoří sociální pojištění), přičemž výše paušální daně je 74 496 Kč – rozdíl je tedy téměř dvojnásobný.

Poplatníkovi s příjmy, ke kterým lze přiřadit 60 % výdajové procento, a 120 000 Kč příjmů za nájem obchodního majetku je nutno přiřadit dvě pásma paušální režimu – do 1,5 mil. Kč pásmo 1 a od příjmů nad 1,5 mil. Kč pásmo 2. Paušální režim je výhodnější od ročních příjmů 523 837 Kč. Druhé pásmo paušální daně je výhodnější v celé své šíři. Při příjmech 2 mil. Kč by nevyužití paušálního režimu znamenalo vyšší odvody (v celkové výši 273 046 Kč) o 81 tisíc Kč (81 046 Kč).

U poplatníka, který má příjmy z činností s výdajovým paušálem 40 %, je třeba uvažovat se všemi třemi pásmy paušální daně. První pásmo je pro něj výhodnější od ročních příjmů 389 225 Kč, druhé pásmo od 1,002 mil. Kč (1 001 778 Kč) a třetí od 1,552 mil. Kč. Nejvyšší absolutní úsporu poplatník použitím paušální daně dosahuje u příjmů 1,0 mil. Kč, kdy je finanční zatížení 191 622 Kč, tedy více než 2,5násobné oproti ročnímu odvodu paušální daně.

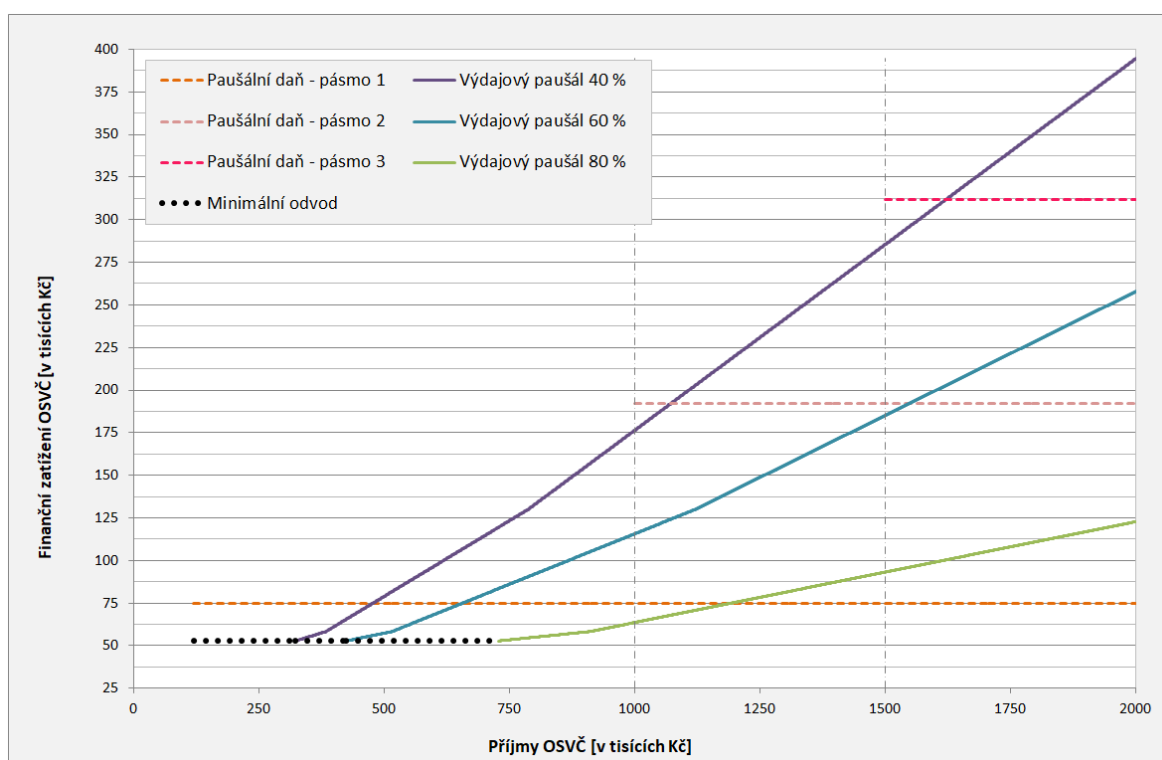


Obr. 11 – Finanční zatížení OSVČ bez daňového zvýhodnění na dítě s příjmem 120 000 Kč z nájmu obchodního majetku v porovnání s paušální daní

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P I.

7.2 Daňové zvýhodnění na 1 dítě, příjem z nájmu obchodního majetku 120 000 Kč

Při stejných vstupních parametrech na straně příjmů, ale rozdílném daňovém zvýhodnění, kdy poplatník uplatňuje daňové zvýhodnění na jedno dítě, dochází ke snížení celkového finančního zatížení při použití metody výpočtu na základě výdajů procentem. Paušální daň v pásmu 1 je pro poplatníka výhodnější, pokud jeho daňový základ po úpravě je 296 900 Kč a vyšší. Pásmo paušální daně je výhodnější pro poplatníky s 40 a 60% výdajovým paušálem od daňového základu po úpravě od 654 900 Kč. Třetí pásmo, které náleží poplatníkovi s příjmy nad 1,5 mil. Kč a výdajovým paušálem 40 % je výhodné od příjmů 1,622 mil. Kč (1 621 666 Kč).



Obr. 12 – Finanční zatížení OSVČ s daňovým zvýhodněním na 1 dítě s příjmem 120 000 Kč z nájmu obchodního majetku v porovnání s paušální daní

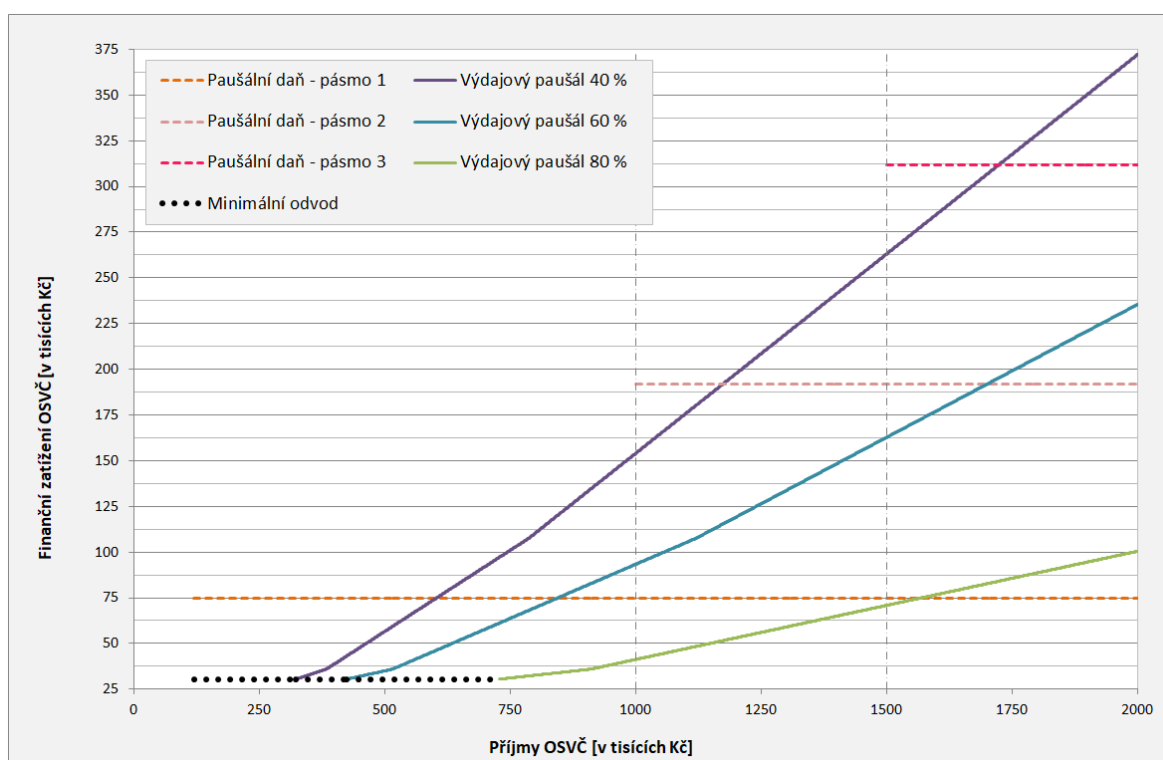
Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P I.

Pro OSVČ s výdajovým paušálem 80 % je paušální režim výhodnější, pokud jeho příjmy jsou 1,184 mil. Kč (1 184 498 Kč) a vyšší, což je vidět i v grafu výše, nicméně rozdíl mezi sledovanými finančními zatíženími je (oproti situaci, kdy nebylo uplatněno daňové zvýhodnění na dítě) menší. Paušální režim pro poplatníka s 60% výdajovým paušálem se mění v souvislosti s výší příjmů a to při 1,5 mil. Kč z pásma 1 na pásmo 2. První pásmo je výhodnější od ročních příjmů 652 tisíc Kč (652 249 Kč) a druhé pásmo u příjmů

nad 1,55 mil Kč (od 1 547 249 Kč). Při příjmech 2,0 mil. Kč a výdajích 40 % příjmů je rozdíl mezi finančním zatížením dle výdajů z příjmů a paušálním režimem 82,5 tisíce Kč (82 518 Kč) ve prospěch paušálního režimu, u poplatníka s 60% výdajovým paušálem to je 65 842 Kč a u OSVČ, která uplatňuje 80 % příjmů jako výdaj to je 48 253 Kč. Poplatník s příjmy, ke kterým náleží výdaje ve výši 40 %, má finančně výhodnější použití paušálního režimu, pokud jeho příjmy jsou 474 833 tisíc Kč až 1,0 mil. Kč a dále od ročních příjmů 1 071 500 Kč až 1,5 mil. Kč. S příjmy nad 1,5 mil. Kč paušální režim je výhodný od hranice 1,622 mil. Kč (1 621 666 Kč).

7.3 Daňové zvýhodnění na 2 děti příjem z nájmu obchodního majetku 120 000 Kč

Poslední zamýšlenou situací, kdy poplatník má příjem mimo jiné i z obchodního majetku, je OSVČ uplatňující daňové zvýhodnění na dvě děti. OSVČ s výdajovým paušálem ve výši 80 % má bod zvratu při příjmech 1 561 498 Kč, od kterých je paušální režim pro ni výhodnější.



Obr. 13 – Finanční zatížení OSVČ daňovým zvýhodněním na 2 děti s příjmem 120 000 Kč z nájmu obchodního majetku v porovnání s paušální daní

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P I.

Pro poplatníka, u kterého základ daně stanovujeme 60% výdajovým paušálem, je paušální režim výhodnější v pásmu 1 od příjmů 840 tisíc Kč (810 749 Kč) a v pásmu 2 od 1 700 749 Kč. Při příjmech 1,5 mil. Kč je využití paušální režimu výhodnější o 88 tisíc Kč (88 326).

Poplatník mající příjmy mimo nájem 120 tisíc Kč, také příjmy výhradně z činností, ke kterým lze uplatnit výdajový paušál ve výši 40 %, má relativně široká pásma, ve kterých je paušální režim pro něj finančně výhodnější, i přes zamýšlené daňové zvýhodnění na dvě děti. Pro 1. pásmo paušálního režimu je to od 600 500 Kč, druhé pásmo od 1,174 mil. Kč (1 173 833 Kč) a v pásmu 3 od 1 724 000 Kč. OSVČ s výdajovým paušálem 40 % při příjmech 1,0 mil. Kč na odvodech platí (154 098 Kč) o 80 tisíc Kč (79 602 Kč) více než je odvod paušální zálohy. Při příjmech 1,5 mil. Kč to je o 71 148 Kč více a u příjmů rovných 2,0 mil. Kč to je o 60 tisíc Kč více (60 198 Kč)

7.4 Shrnutí

Příjmy z majetku ve výši 120 tisíc Kč, ke kterým přiřazujeme výdaje ve výši 30 % z příjmů, se na finančním zatížení OSVČ projeví takto.

- Vzroste pásmo, kdy je paušální režim výhodnější oproti použití výdajového paušálu.
- Při zvyšujícím se počtu dětí se zužují pásma, kdy je paušální daň pro poplatníka výhodná.
- I pro poplatníka s 80% výdajovým paušálem a uplatněným daňovým zvýhodněním na dvě děti je při horní hranici příjmů využití paušálního režimu výhodnější oproti použití výdajového procenta.
- Při příjmech 2,0 mil. Kč platí, že při uplatněném zdanění na základě výdajového paušálu by všem bezdětným poplatníkům vznikla povinnost platit zálohu na daň. U poplatníků s daňovým zvýhodněním na jedno, nebo dvě děti to platí jen při výdajovém paušálu 60 a 40 %.

8 MODELOVÉ PŘÍKLADY – KOMBINACE VÝDAJOVÝCH PROCENT

V praxi se lze setkat se situací, že poplatníkovi příjmy plynou z více činností a ke každé dané činnosti náleží jako výdaj jiné procento z příjmů. V této kapitole jsou představeny modelové situace, kdy poplatník využívá v různém poměru výdajové paušály.

Tab. 12 – Kombinace rozložení výdajových procent v modelových příkladech

Výdajové procento z příjmů	Zastoupení daného výdajového procenta v příjmech celkem						
	Označení modelového příkladu						
	A	B	C	D	E	F	G
40 %	0,0	0,1	0,2	0,3	0,5	0,7	0,9
60 %	0,1	0,2	0,3	0,4	0,3	0,2	0,1
80 %	0,9	0,7	0,5	0,3	0,2	0,1	0,0

Zdroj: vlastní zpracování.

Je důležité si uvědomit, že aplikace daného pásma paušálního režimu je závislá na příjmech, respektive na struktuře příjmů a výdajovém paušálu, který lze k těmto příjmům použít (např. v případě „A“ nebude použito jiné než první pásmo paušálního režimu a v případě „B“ jen 1. a 2. pásmo, apod.).

Každý modelový příklad byl modelován pro situaci poplatníka s žádným, jedním či dvěma dětmi. Poplatník neuplatnil žádné nezdanitelné části daně a také neměl příjmy z obchodního majetku.

8.1 Modelový příklad „A“

V prvním modelovém příkladu s označením „A“ má poplatník kombinaci příjmů takovou, že 90 % příjmů plyne z řemeslné²¹ živnosti a 10 % příjmů z živnosti volné, vázané, nebo koncesované.

Roční odvod paušální daně v pásmu 1 je 74 496 Kč. Hranici výhodnosti překročí nejdříve OSVČ bezdětná, později s uplatňovaným jedním dítětem a nakonec poplatník s dvěma dětmi. Pro bezdětného je od ročních příjmů ve výši 1,116 mil. Kč výhodnější použití paušálního režimu. Při této kombinaci příjmů a při počtu uplatňovaných dětí nula je maximální odvod při použití výdajů paušálem 132 063 Kč, přičemž úspora při použití režimu paušální daně by byla přes 57 tisíc Kč (57 567 Kč).

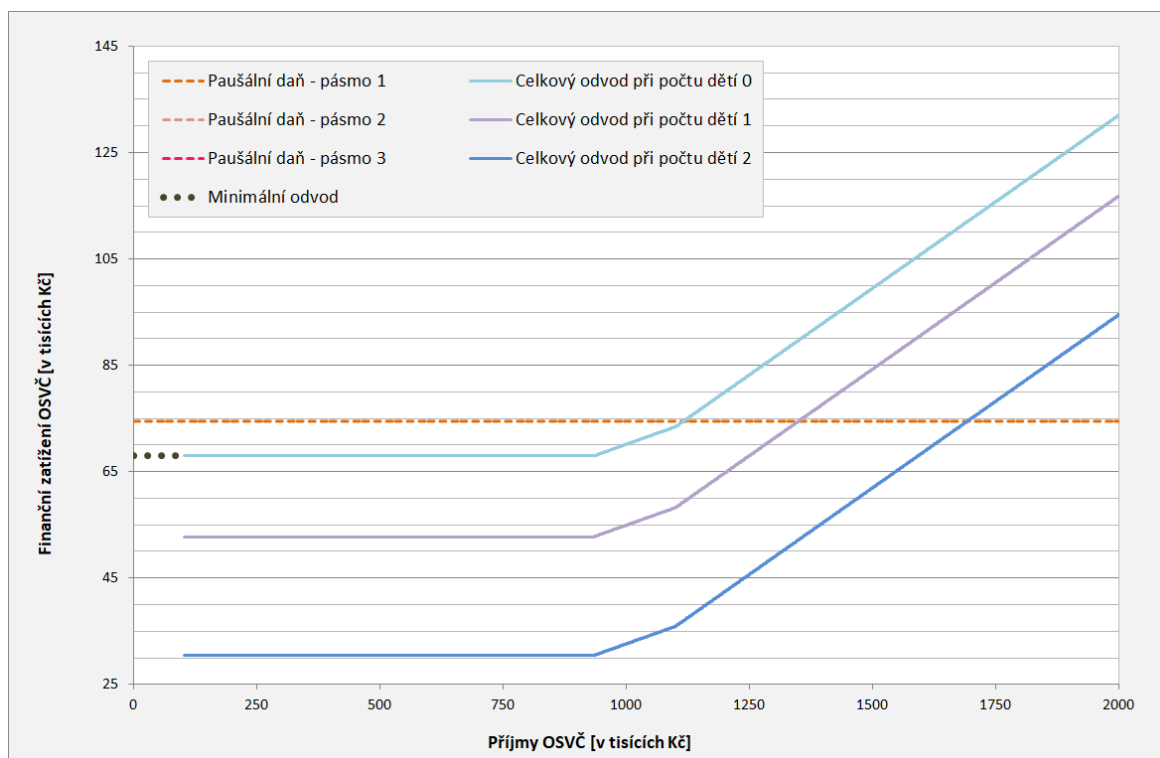
²¹ Můžou být dále i příjmy ze zemědělské výroby a lesního a vodního hospodářství.

Tab. 13 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „A“

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	245 500	1 116 067	-	-	-	-
1	296 900	1 349 545	-	-	-	-
2	372 300	1 692 270	-	-	-	-

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Poplatník s daným rozložením příjmů a jedním uplatňovaným dítětem může zvolit paušální režim jako finančně optimálnější od příjmů 1,350 mil. Kč a s příjmy 2,0 mil. Kč to pro něj bude znamenat finanční úsporu o 42 363 Kč. Pro OSVČ, který má dvě a více dětí, je paušální režim výhodný od příjmů přes 1,692 mil. Kč. Při příjmech 2,0 mil. Kč je odvod na základě výdajového procenta 94 539 Kč (daňový bonus ve výši 2 364 Kč, SP 64 240 Kč a ZP 32 663 Kč), tedy o 20 tisíc Kč více.

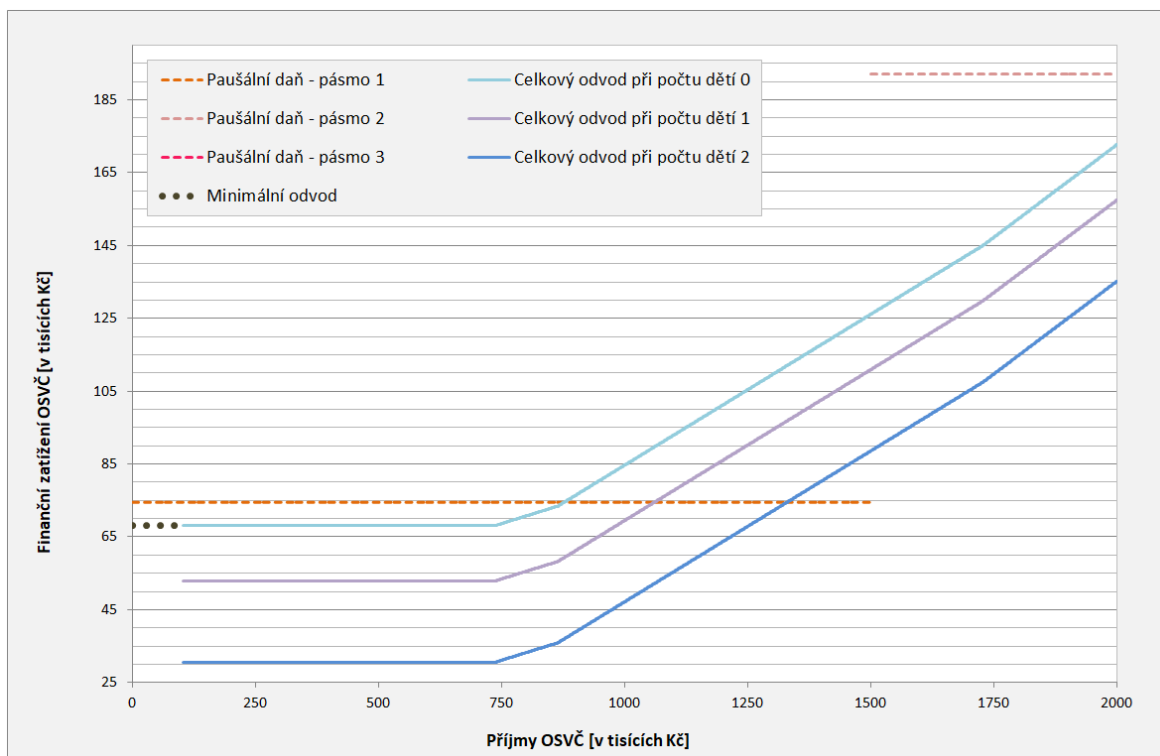


Obr. 14 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „A“

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

8.2 Modelový příklad „B“

V tomto modelovém příkladu má poplatník příjmy rozloženy ve třech kategoriích výdajových procent, přičemž desetina jich plyne z příjmů s výdajovým paušálem 40 %, 20 % je s výdajovým paušálem 60 % a zbylé příjmy mají výdajový paušál 80 %. Při této kombinaci příjmů je paušální daň v pásmu jedna do 1,5 mil. Kč a u příjmů vyšších musí být použita paušální daň rovna pásmu 2.



Obr. 15 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „B“

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Je zřejmé, že díky celkově nižším výdajům (oproti modelovému příkladu „A“ je k vyššímu podílu příjmů přiřazováno nižší výdajové procento), bude finanční zatížení OSVČ vyšší, nicméně použití paušální daně z pásma dvě není pro poplatníka nikdy výhodnější než použití paušálních výdajů – k velké části příjmů náleží vysoké (80 % výdajové procento), avšak díky nesplnění podmínky pro dané pásmo, poplatník spadá do 2. pásma paušálního režimu.

Bezdětný má při 2,0 mil. Kč příjmů odvody ve výši 172 720 Kč, poplatník s jedním dítětem 157 516 Kč a s dvěma dětmi 135 196 Kč – při porovnání s výší paušálních záloh, které jsou v pásmu 2 rovny 192 tisícům Kč, je zřejmé, o kolik by využití paušálního režimu

bylo méně výhodné (u bezdětného by využití paušálního režimu bylo o téměř 20 tisíc Kč méně výhodně).

Naopak při příjmech 1,5 mil. Kč je výhodnější využít paušální režim. Pro bezdětného paušální daň je o téměř 52 tisíc Kč finančně optimálnější (51 647 Kč). U poplatníka uplatňujícího daňové zvýhodnění na jedno dítě to je o 36 443 Kč a u OSVČ využívající daňové zvýhodnění na dvě děti to je o necelých 15 tisíc Kč (14 123 Kč).

Tab. 14 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „B“

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	245 500	876 908	-	-	x	x
1	296 900	1 060 354	-	-	x	x
2	372 300	1 329 643	-	-	x	x

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

8.3 Modelový příklad „C“

V dalším modelovém příkladu „C“ je zvýšen podíl příjmů plynoucích z činností s výdajovým paušálem 40 % (na 20% zastoupení) a příjmy s výdajovým paušálem 80 % tvoří rovnou polovinu všech příjmů. Příjmy s výdajovým paušálem 60 % jsou zastoupeny v 30 %. Při této variantě poplatník volí mezi pásmem 1 a 2. Přičemž oproti předešlé variantě je zřejmé, že při příjmech 2 mil. Kč je rozdíl mezi finančním zatížením vypočítaným pomocí procenta z příjmů a paušální daní (pásmem 2) menší než u modelového příkladu „B“, což je dáno skutečností, že na menší část příjmů je uplatňováno vyšší výdajové procento.

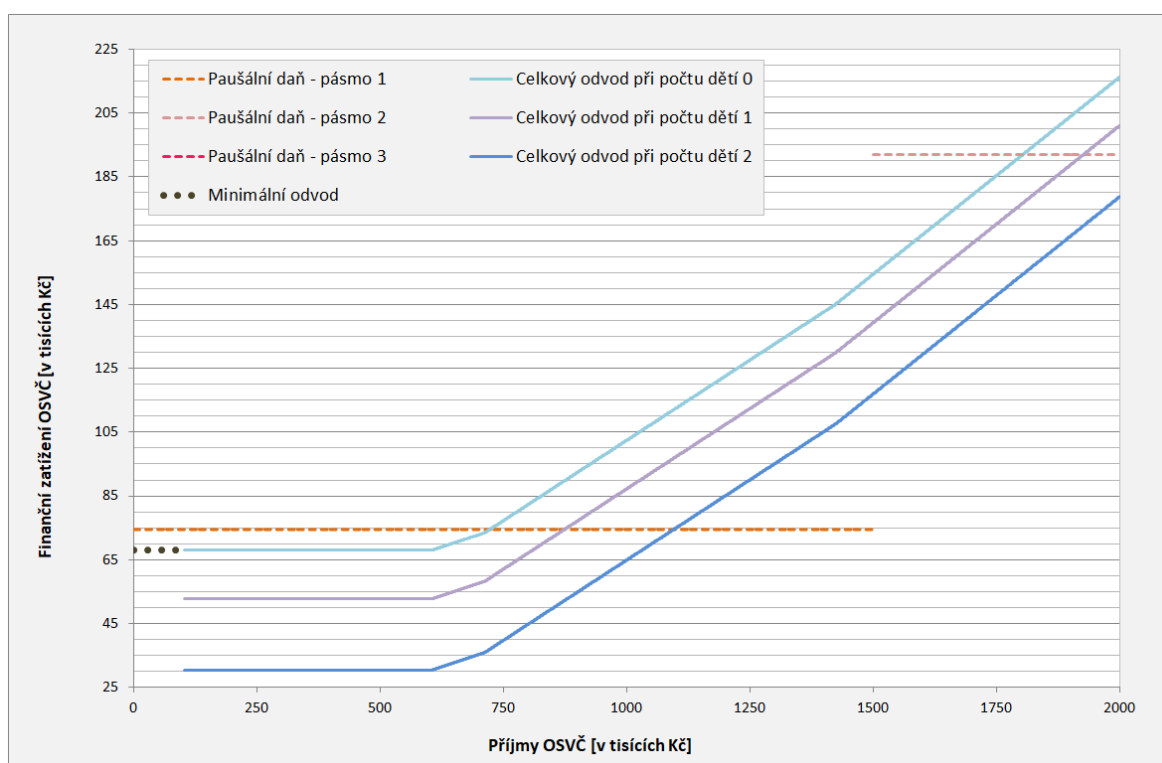
Tab. 15 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „C“

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	245 500	722 161	613 000	1 803 136	x	x
1	296 900	873 235	654 900	1 926 176	x	x
2	372 300	1 095 000	-	-	x	x

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Zároveň je z grafu (obr. 16) zřetelné, že i 2. Pásmo paušálního režimu bude v některém úseku příjmů výhodné, ale ne pro poplatníka, který uplatňuje daňové zvýhodnění na dvě děti.

Pro bezdětného poplatníka je paušální režim výhodnější již od příjmů 722 161 Kč (do 1,5 mil. Kč) v pásmu 1; pro OSVČ, která uplatňuje jedno dítě to je od příjmů 873 tisíc Kč a pro OSVČ se dvěma dětmi to je v pásmu od 1,095 mil. Kč pod 1,5 mil. Kč. Při příjmech 1,5 mil. Kč by bezdětný poplatník zaplatil na odvodech 154 545 Kč, tedy 80 049 Kč více než v paušálním režimu. Oproti tomu poplatník s dvěma dětmi a příjmy půl milionu Kč má odvody na úrovni 30 463 Kč, tedy o více než 44 tisíc nižší než paušální zálohy.



Obr. 16 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „C“

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

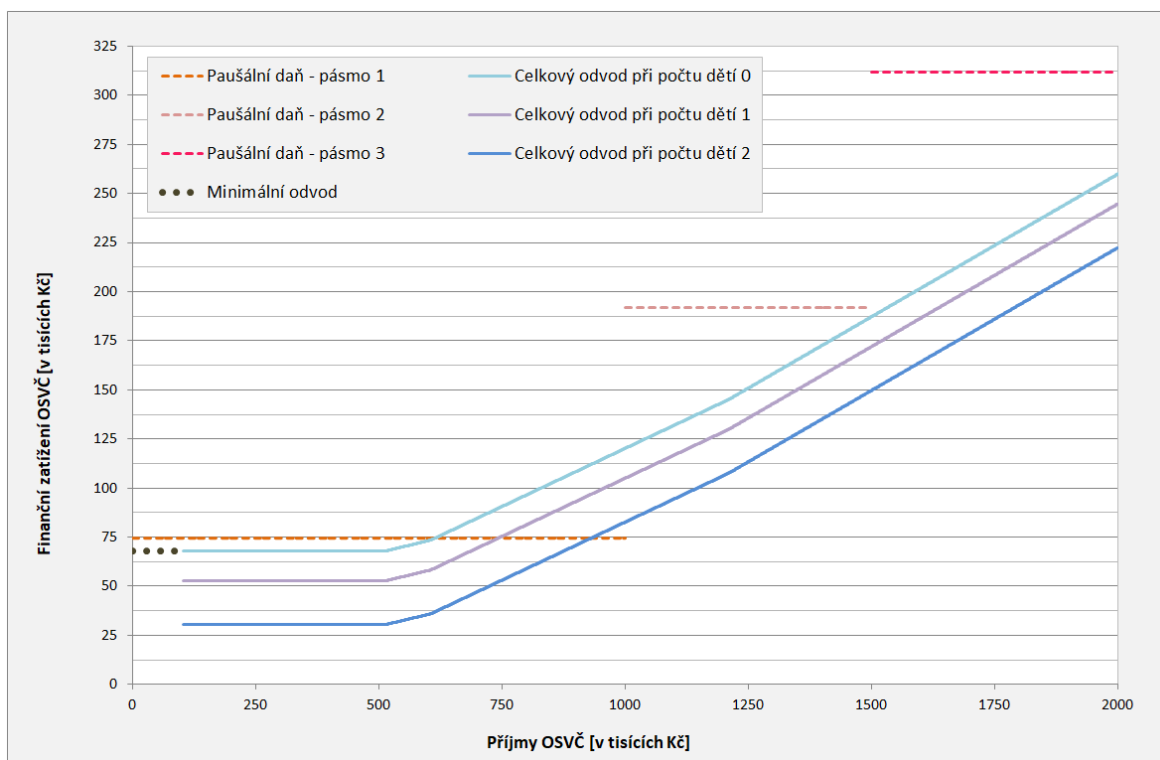
Z tabulky 15 lze pozorovat, že pro poplatníka s dvěma dětmi a příjmy 2. pásma paušálního režimu, je při dané kombinaci příjmů vždy výhodnější použití výdajů stanovených procentem z příjmů. Při příjmech 2,0 mil. Kč by jeho odvody dle výdajového procenta byly 178 816 Kč, tedy o cca 13 tisíc Kč nižší (13 1584 Kč). Bezdětná OSVČ při 2,0 mil. Kč příjmů má odvody 216 340 Kč a poplatník s jedním dítětem 201 136 Kč, rozdíl oproti paušální dani je pro bezdětného o téměř 25 tisíc Kč ve prospěch paušálního

režimu a při uplatnění jednoho dítěte je tento rozdíl (opět v prospěch paušální daně) necelých 10 tisíc Kč (9 136 Kč).

8.4 Modelový příklad „D“

V modelovém příkladu „D“ jsou příjmy OSVČ rozděleny mezi paušální výdaje následovně: paušály 40 a 80 % uplatněny vždy na 30 % příjmů a paušál 60 % na 40 % příjmů. Tato kombinace příjmů aplikuje všechny tři pásma paušálního režimu.

Za povšimnutí stojí, že v pásmech 2 a 3 není pro žádný příjem paušální režim výhodnější než odvody získané pomocí výpočtu na základě procenta z příjmů. Při příjmech 2,0 mil. Kč má bezdětný odvody ve výši 259 960 Kč, což je o 52 040 Kč méně než je paušální daň, s počtem dětí tento rozdíl roste.



Obr. 17 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „D“

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Použití paušální režimu je dle počtu dětí výhodné pro poplatníka mající příjmy v horní části 1. pásma paušálního režimu. Pro bezdětného to jsou příjmy od 614 tisíc Kč (613 835 Kč), pro OSVČ s jedním dítětem od 742 250 Kč a s dvěma dětmi od 930 750 Kč, což je velmi úzké pásmo příjmů (necelých 70 tisíc Kč), v kterých je výhodnější využití paušálního režimu.

Tab. 16 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „D“

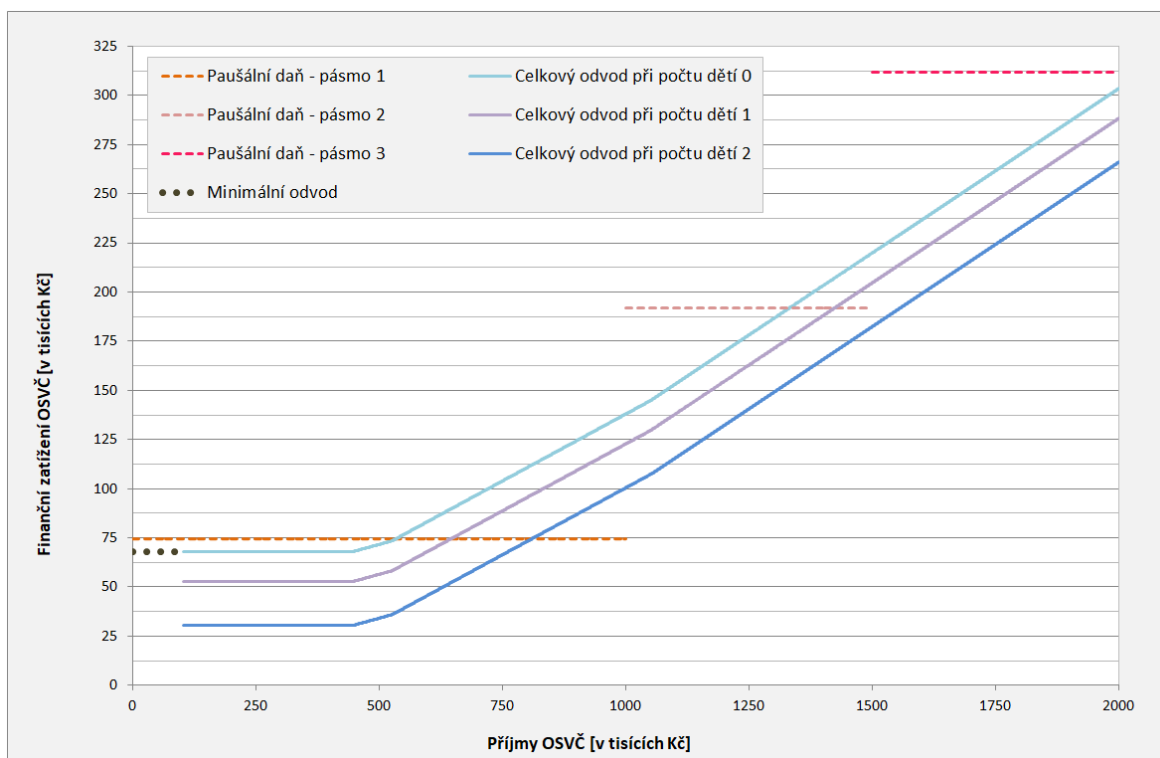
Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	245 500	613 835	-	-	-	-
1	296 900	742 250	-	-	-	-
2	372 300	930 750	-	-	-	-

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

8.5 Modelový příklad „E“

V následujícím příkladu „E“ je polovina příjmů tvořena příjmy, u kterých lze uplatnit výdajový paušál ve výši 40 %, 30 % příjmů pak přiřazujeme příjmům s paušálními výdaji 60 % a 80 % výdajový paušál je použit u zbývajících příjmů.

Z grafu můžeme pozorovat, že (oproti předchozímu modelovému příkladu „D“) výše odvodů roste strměji a že v pásmu 2 je pro bezdětné poplatníky a poplatníky s jedním dítětem výhodnější použití paušálního režimu.



Obr. 18 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „E“

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Pásmo 3 není výhodné v žádném úseku příjmů, pásmo 2 není výhodné pro poplatníka s dvěma dětmi a pro poplatníka s jedním dítětem je výhodný jen ve velmi úzkém příjmovém pásmu. U příjmů 1,0 mil. Kč je paušální daň výhodná o více než 63 tisíc (63 487 Kč) u bezdětného poplatníka a pro poplatníka s daňovým zvýhodněním na dvě děti to je přes 25 tisíc Kč (25 963 Kč)

Tab. 17 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „E“

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	245 500	533 771	613 000	1 332 752	-	-
1	296 900	645 434	654 900	1 423 695	-	-
2	372 300	809 346	-	-	-	-

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

8.6 Modelový příklad „F“

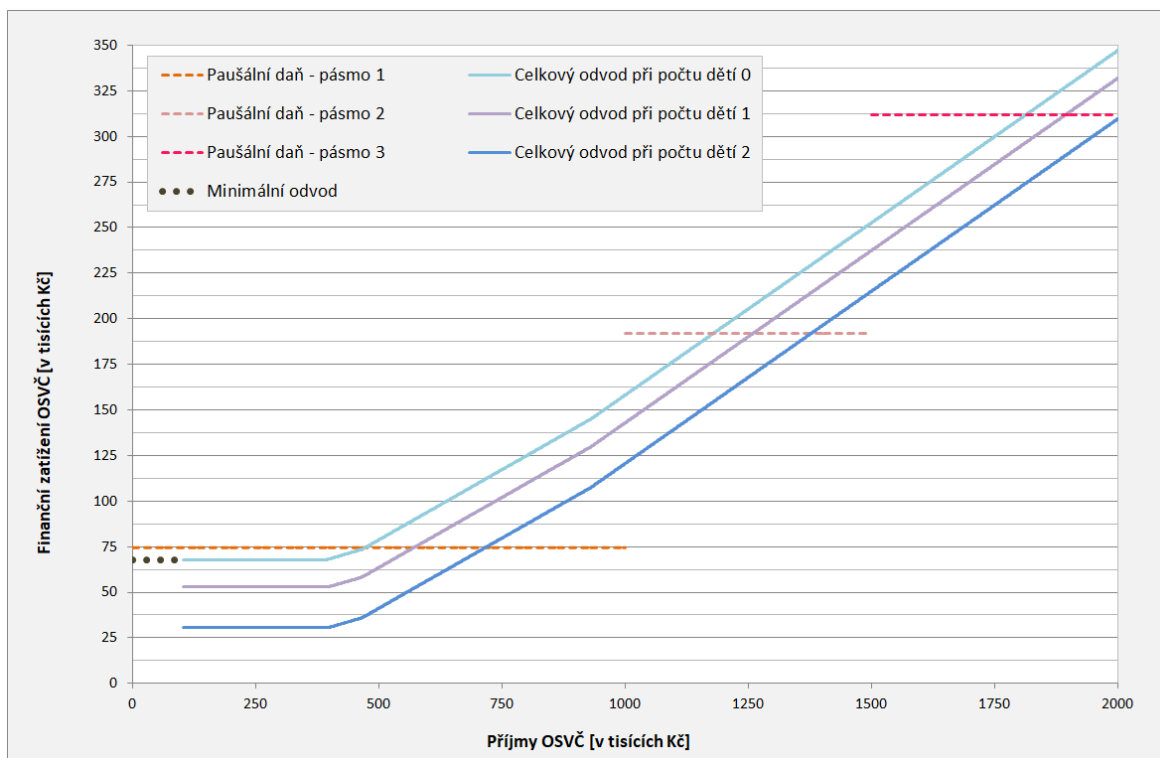
Následuje situace, kdy z příjmů s 80% paušálem plyne minimum příjmů (10 %), 20 % příjmů je z činností s výdajovým paušálem 60 % a většina příjmů (70 %) má přiřazen výdajový paušál 40 %.

V tomto modelovém příkladu se projevila značná převaha příjmů plynoucích z činností s 40% výdajovým paušálem, což má vliv na vyšší strmost křivek než u předchozích případů. Hranice výhodnosti paušálního režimu můžeme pozorovat v předchozí tabulce. Pouze u příjmů nad 1,5 mil. Kč a počtu uplatňovaných dětí, není paušální režim výhodný, celkový odvod je u příjmů 2,0 mil. Kč roven 309 676 Kč, oproti paušálním zálohám 312 tisíc Kč.

Tab. 18 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „F“

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	245 500	472 183	613 000	1 178 975	943 200	1 813 847
1	296 900	570 961	654 900	1 259 423	985 000	1 894 229
2	372 300	715 961	716 300	1 377 500	-	-

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.



Obr. 19 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „F“

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

Pro bezdětného naopak využití paušální daně může znamenat značnou úsporu, při příjmech 1,0 mil. Kč jsou celkové odvody o 83 684 Kč vyšší než záloha na paušální daň, při příjmech o půl milionu vyšších jsou odvody 252 690 Kč a při příjmech 2,0 mil. Kč 347 200 Kč.

8.7 Modelový příklad „G“

V posledním příkladu OSVČ nemá žádné příjmy z řemeslné činnosti a valná většina příjmů (90 %) plyne z činností s výdajovým paušálem 40 %.

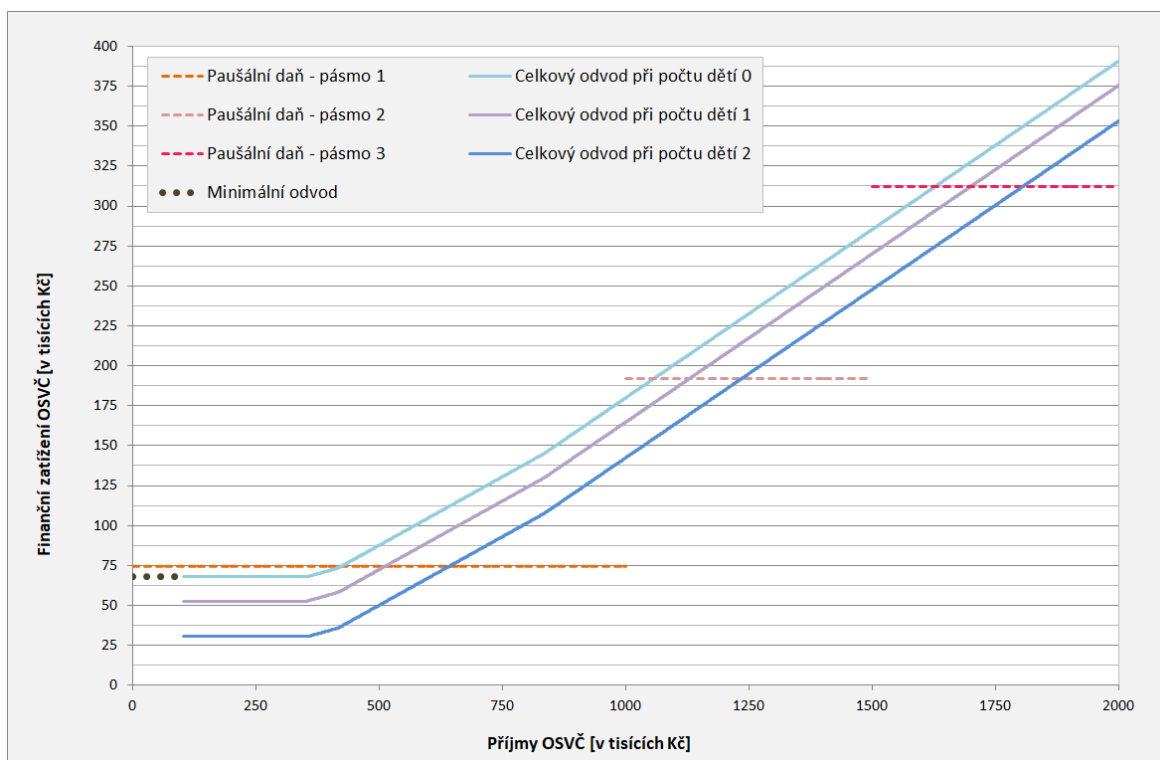
Tab. 19 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „G“

Počet dětí	[v Kč]					
	Pásmo 1		Pásmo 2		Pásmo 3	
	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů	Od ZD po úpravě	Od ročních příjmů
0	245 500	423 336	613 000	1 057 012	943 200	1 626 206
1	296 900	511 897	654 900	1 129 137	985 000	1 698 276
2	372 300	641 897	716 300	1 235 000	1 046 400	1 804 137

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

U příslušné tabulky i grafu je zjevné, že ve všech pásmech a u všech modelových poplatníků nastává situace, kdy je paušální režim výhodnější oproti odvodům na základě výpočtu výdajů procentem z příjmů. Protože nejsou splněny podmínky ve struktuře příjmů, pro tuto kombinaci použijeme všechny tři pásma paušálního režimu.

Dále na grafu vidíme, křivka odvodů roste ze všech modelových případů nejstrměji a úseky příjmů, kdy je výhodnější využití paušálního režimu, jsou široké. Nevyužití možnosti paušálního režimu by tak mohlo pro OSVČ znamenat ztráty až v desítkách tisíc Kč – bezdětný poplatník by měl celkové odvody při 1,0 mil. Kč rovny 179 990 Kč oproti 74 496 Kč paušálním zálohám (o 105 494 Kč více). Při příjmech 1,5 mil. Kč jsou u bezdětné OSVČ odvody rovny 285 405 Kč, u poplatníka s jedním dítětem 270 201 Kč a s dvěma dětmi to je 247 881 Kč – v porovnání s paušální zálohou 192 tisíc Kč se jedná o odvody vyšší o 93 405 Kč (bezdětná OSVČ), 78 201 Kč (OSVČ uplatňující daňové zvýhodnění na jedno dítě) a 55 881 Kč (poplatník uplatňující dvě děti).



Obr. 20 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „G“

Zdroj: vlastní zpracování, tabulka P III.

8.8 Shrnutí

Modelováním různých kombinací příjmů jsou zřetelné následující skutečnosti.

- Pro poplatníka s uplatňovaným daňovým zvýhodněním na dvě děti jsou etapy, kdy je pro něj výhodnější paušální režim, natolik úzké (a tedy i hůře předvídatelné), že se nejeví vhodné o použití paušální režimu ani uvažovat.
- V kombinacích, kde větší část příjmů je přiřazeno nižšímu výdajovému procentu, jsou etapy výhodnosti paušálního režimu širší
- Výhodnost paušálního režimu zpravidla nejprve přestane platit pro poplatníka s 2 dětmi u příjmů k 2 mil. Kč.
- Nejméně výhodné se jeví varianty, při kterých díky nesplnění kombinace příjmů (minimálně 75 % příjmů výdajový paušál 80 % a/nebo popř. 60 %) poplatník vstupuje do vyššího pásma paušálního režimu, nicméně tím ztrácí výhodu uplatnění relativně vysokého procenta výdajů.
- Predikce, která z variant bude pro OSVČ výhodnější, je při kombinaci více příjmů náročná (poplatník nemusí s předstihem znát jak výši příjmů samotných, tak její rozložení dle činností).

9 ZHODNOCENÍ VÝHODNOSTI REŽIMU

Při využití paušálního režimu nelze uplatnit jakékoliv položky snižující základ daně ani slevy na dani, či daňové zvýhodnění a lze pozorovat následující:

- s rostoucím počtem dětí klesá výhodnost režimu paušální daně,
- s rostoucím výdajovým procentem klesá výhodnost režimu paušální daně.

Zavedením paušálního režimu mělo dojít ke snížení administrativy na straně OSVČ, nicméně i při vstupu do paušálního režimu OSVČ se nemůže bezvýhradně vzdát administrativy spojené s podnikáním, zejména se jedná o situace:

1. Evidence příjmů dle § 7 ZDP

- OSVČ v paušálním režimu si příjmy eviduje z důvodu sledování, zda nepřekročila dané pásmo zvoleného paušálního režimu (mimo poplatníky, kterým náleží výhradně pásmo 1), či zda nepřekročila rozhodné příjmy 2 mil. Kč,
- OSVČ uplatňující výdaje procentem z příjmů sleduje také své příjmy.

2. Evidence příjmů dle § 8, § 9 a § 10 ZDP

- OSVČ v paušálním režimu musí dále evidovat příjmy dle § 8, § 9 a § 10 ZDP za účelem následného posouzení, zda splnil podmínky paušálního režimu (při překročení rozhodné částky 30 tisíc Kč pro rok 2023, respektive 50 tisíc Kč pro rok 2024),
- OSVČ uplatňující výdaje paušálem rovněž sleduje tyto příjmy, které mohou ovlivnit jeho základ daně.

3. Daňový poradce a výdaj s tím související

- OSVČ v paušálním režimu mající pouze příjmy ze samostatné výdělečné činnosti a nepřesahující příjmy dle předchozího bodu, nemá žádné další povinnosti. Nicméně pokud měl ve zdaňovacím období další příjmy, zřejmě nechá posoudit daňového poradce, zda splňuje podmínky pro paušální daň,
- OSVČ uplatňující výdaje paušálem musí podat daňové přiznání k DPFO příslušnému správci daně a přehledy zdravotní pojišťovně a správě sociálního zabezpečení – pokud poplatník bude tuto službu poptávat u daňového poradce.

Je potřeba hlubší analýzy:

- příjmů a budoucího vývoje příjmů plynoucích z podnikání – nejenom jejich výše, ale také jejich původu, tzn. jaké výdajové procento k nim může být přiřazeno,
- zhodnocení situace poplatníka, zda nezamýšlí i jiné příjmy včetně jejich výše, které by mohly způsobit nesplnění podmínek paušální daně,
- zvážení budoucí situace v osobním životě poplatníka (např. typicky z titulu nemoci nekončí povinnost platit daň, plánované těhotenství apod.).

Při odvodech na základě výpočtu výdajů procentem z příjmů stojí za pozornost:

- struktura odvodů samotných – především výše odvodu na sociální pojištění, které často dosahuje nejvyšší hodnoty oproti odvodu ZP a daně (především u příjmů k 2,0 mil. Kč),
- u vyšších příjmů, nebo u příjmů relativně nižších ale bez daňového zvýhodnění na dítě, se poplatník stane plátcem zálohy na daň z příjmů, což může negativně ovlivnit jeho cash flow.

Vstup do paušálního režimu s sebou nese jistotu výše paušálních záloh a je zcela jistě vhodná pro vybranou skupinu OSVČ (zejména bezdětné s nízkým výdajovým paušálem), avšak je nutno neopomenout další okolnosti, které mohou vést k situaci, že nesplní podmínky pro platbu paušální daně.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo modelovat finanční zatížení OSVČ při využití výdajového paušálu a paušálního režimu v závislosti na vybraných aspektech. Nejprve byli představeni poplatníci, kteří mají příjmy z činností s jedním výdajovým procentem. Následně byly do modelových příkladů přidávány další proměnné. V poslední kapitole bylo uvažováno o OSVČ s kombinací více výdajových procent. Na těchto modelových situacích bylo pozorováno, jakým způsobem se vyvíjí výška odvodů, která byla dále porovnávána s výší paušální daně a byla stanovována výše příjmů (body zvratu), kde se výhodnost mezi oběma režimy mění.

Pro paušální režim obecně platí, že nejvíce výhodný je pro poplatníky, k jejichž příjmům náleží nižší výdajové procento a jsou bezdětní. Naopak pro OSVČ s vyšším procentem výdajového paušálu není použití paušálního režimu vhodné. Nevýhodnost platby paušální daně roste s rostoucím počtem dětí (respektive daňového zvýhodnění) a případných dalších nezdanielných částí základu daně.

Hlavní přínos práce spočívá v tvorbě tří interaktivních tabulek, které nepočítají odvody jen u stanoveného příjmu, ale tyto odvody počítají u příjmů do 2 mil. Kč (po stokorunách) a je v nich možné další natavení. V tabulkách je možno volit výši nezdanielné části základu daně, výši odčitatelných položek, slevu poplatníka (předpokládá se změna), počet dětí, na které je uplatňováno daňové zvýhodnění, příjem z nájmu obchodního majetku (v pevné části) – vzhledem k tomu, že každá tabulka je koncipována za jiným účelem výstupu, ne v každé z nich jsou všechny výše jmenované parametry možné volit. Na stránce www.hana.lukacs.cz jsou tyto tabulky volně k dispozici ke stažení.

Při zavedení paušální daně bylo očekávání snížení administrativních povinností OSVČ a zjednodušení samotného podnikání, primárně se uvažovalo, že paušální režim využijí živnostníci uplatňující výdaj vyšším procentem z příjmů (osoby pracující manuálně a méně se orientující v administrativních činnostech). Využití paušálního režimu je výhodné spíše pro osoby s nižším výdajovým procentem, u kterých lze předpokládat, vzhledem k charakteru jejich práce, že jsou to primárně ti, kteří se lépe orientují v administrativních činnostech. Mimo samotné výdajové procento důležitou roli v posouzení výhodnosti paušálního režimu hraje také struktura příjmů, která má vliv na přiřazení k příslušnému pásmu paušální daně, což může mít dramatický vliv na posouzení výhodnosti obou režimů.

Neopomenutelné také nesmí zůstat uplatňované slevy a nezdanitelné položky základu daně, při jejichž uplatnění klesá výsledná daň z příjmů, a tedy i celkový odvod.

I přes rostoucí počet osob v paušálním režimu se při analýze vybraných situací jeví, že tento způsob zdanění fyzických osob s sebou přináší více nejistoty (především u poplatníků s vyšším výdajovým paušálem a těch, kteří uplatňují daňové slevy a nezdanitelné části základu daně) a ani příslib snížení administrativní činnosti nemusí být oprávněný. Proto by měl každý poplatník před vstupem do režimu paušální daně zvážit konzultaci s daňovým poradcem, který zváží individuální situaci této osoby a navrhne vhodná řešení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BARTUŠKOVÁ, Zuzana. *Konsolidační (ozdravný) balíček pro 2024*. Online. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ostatni-dane/konsolidacni-ozdravny-balicek-pro-rok-2024/>. [cit. 2023-12-01].

BERÁNEK, Petr. Průvodce zákonem o daních z příjmů pro OSVČ a další poplatníky s dílčím základem v § 7. Olomouc: ANAG, 2021. ISBN 978-80-7554-318-9.

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ (ČSSZ). 2023. *OSVČ poplatníkem v paušálním režimu*. Online. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-v-pausalnim-rezimu>. [cit. 2023-12-12].

ČESKO. *Důvodová ze dne 9. 5. 2024 k novele daňových zákonů*. Online. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/attachments/2022-05-09_Duvodova-zprava-MPR-danove-zakony.pdf. [cit. 2024-04-15].

ČESKO. *Narizení vlády č. 290 ze dne 26. 9. 2022 o výši vyměřovacího základu za rok 2021, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2021, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2023 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2023 a o zvýšení důchodů v roce 2023*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-290>. [cit. 2023-11-11].

ČESKO. *Zákon č. 586 ze dne 18. 12. 1992, o daních z příjmů*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>. [cit. 2023-12-12].

ČESKO. *Zákon č. 589 ze dne 20. 11. 1992, o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-589>. [cit. 2023-12-18].

ČESKO. *Zákon č. 592 ze dne 21. 12. 1992, o pojistném na veřejné zdravotní pojištění*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-592?text=592%2F1992>. [cit. 2023-12-12].

ČESKO. *Zákon č. 155 ze dne 30. 6. 1995, o důchodovém pojištění*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155?text=155%2F1995>. [cit. 2023-12-21].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Ekonomické subjekty – časové řady*. Online. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/res_cr. [cit. 2023-11-01].

ČOUKOVÁ, Pěva, KLÍMA, Jiří. *Novoroční webinář 2024: Paušální daň – vaše otázky, naše odpovědi!* Online. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=vlvqd1iivxU&t=3771s>. [cit. 2024-02-07].

EUROPEAN COMMISSION. *Taxation Trends in the European Union: Data for the EU Member States, Iceland and Norway*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022. ISBN 978-92-76-49152-1.

IDOKLAD.CZ. *[Návod pro OSVČ] Jak si vypočítat zdravotní a sociální pojištění nebo důchod*. Online. Aktual. 8. 12. 2021. Dostupné z <https://www.idoklad.cz/blog/navod-pro-osvc-jak-si-vypocitat-zdravotni-a-socialni-pojisteni-nebo- Duchod>. [cit. 2023-12-20].

Jake&James. *Paušální daň OSVČ: 5 situací, kdy muset podat daňové přiznání*. Online. Aktual. 8. 1. 2024. Dostupné z <https://www.jake-james.cz/blog/pausalni-dan-osvc-a-danove-priznani>. [cit. 2024-03-30].

KRAJNÁK, Michal. *Daň z příjmů fyzických osob v České republice*. Brno: CERM, 2022. ISBN 978-80-7623-086-6.

MACHÁČEK, Ivan. *Optimalizace daně z příjmů fyzických osob: postupy, jak platit co nejnižší daň*. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN 978-80-7554-195-6.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY (MFČR). 2023a. *K paušální dani se pro letošní rok dosud přihlásilo až 32 tisíc nových živnostníků*. Online. Aktual. 16. 1. 2023. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2023/k-pausalni-dani-se-pro-letosni-rok-dosud-49977>. [cit. 2023-11-01].

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY (MFČR). 2023b. *Obecné informace*. Online. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>. [cit. 2023-12-20].

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY (MFČR). 2023c. *Příjmy ze závislé činnosti pro rok 2024*. Online. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-seznam-dani/Prijmy-ze-zavisle-cinnosti-pro-rok-2024.pdf>. [cit. 2023-12-29].

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY (MFČR). 2023d. *Příjem fyzické osoby vyšší než 5 mil. Kč osvobozený od daně je nutné oznámit*. Online. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/novinky/novinky-2023/prijem-fyzicke-osoby-vyssi-nez-5-mil-kc>. [cit. 2024-03-15].

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY (MPSV). *Nemocenské pojištění v roce 2023*. Online. Aktual. 30. 6. 2023. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni#vypocet-davek-nemocenskeho-pojisteni>. [cit. 2023-12-20].

PROCHÁZKA, Jakub. *Živnostníci si připlatí. Minimální zálohy na sociální pojištění výrazně vzrostly*. Online. 31. 1. 2024. Dostupné z <https://www.businessinfo.cz/clanky/zivnostnici-si-priplati-minimalni-zalohy-na-socialni-pojisteni-vyrazne-narostou/>. [cit. 2024-03-10].

VANČUROVÁ, Alena. 2021. *Zdanění osobních příjmů*. 3. Vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-236-7.

VYCHOPENĚ, Jiří. *Meritum Daň z příjmů. 2023*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-467-5.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČR	Česká republika
DPČ	Dohoda o pracovní činnosti
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPP	Dohoda o provedení práce
EU	Evropská unie
FO	Fyzická osoba
k. s.	Komanditní společnost
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
SJM	Společné jmění manželů
SP	Sociální pojištění
SVČ	Samostatná výdělečná činnost
v. o. s.	Veřejná obchodní společnost
VZ	Vyměřovací základ
ZD	Základ daně
ZDP	Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
ZP	Zdravotní pojištění

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1– Systém sociálního pojištění ČR.....	26
Obr 2 – Finanční zatížení OSVČ při zvoleném procentu výdajů, počet dětí 0.....	42
Obr. 3 – Finanční zatížení OSVČ při zvoleném procentu výdajů, počet dětí 2.....	43
Obr. 4 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 80% v porovnání s paušální daní	45
Obr. 5 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 60% v porovnání s paušální daní	46
Obr. 6 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 40% v porovnání s paušální daní	48
Obr. 7 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 30% v porovnání s paušální daní	50
Obr. 8 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 80% v porovnání s paušální daní a odpočtu nezdanitelných částí daně ve výši 50 000 Kč.....	53
Obr. 9 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 60% v porovnání s paušální daní a odpočtu nezdanitelných částí daně ve výši 50 000 Kč.....	54
Obr. 10 – Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 40% v porovnání s paušální daní a odpočtu nezdanitelných částí daně ve výši 50 000 Kč.....	55
Obr. 11 – Finanční zatížení OSVČ bez daňového zvýhodnění na dítě s příjmem 120 000 Kč z nájmu obchodního majetku v porovnání s paušální daní	58
Obr. 12 – Finanční zatížení OSVČ s daňovým zvýhodněním na 1 dítě s příjmem 120 000 Kč z nájmu obchodního majetku v porovnání s paušální daní	59
Obr. 13 – Finanční zatížení OSVČ daňovým zvýhodněním na 2 děti s příjmem 120 000 Kč z nájmu obchodního majetku v porovnání s paušální daní	60
Obr. 14 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „A“	63
Obr. 15 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „B“	64
Obr. 16 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „C“	66
Obr. 17 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „D“	67
Obr. 18 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „E“	68
Obr. 19 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „F“	70
Obr. 20 – Finanční zatížení OSVČ při zvolené kombinaci výdajových procent v porovnání s paušální daní, modelový příklad „G“	71

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 – Výdajový paušál dle procenta z příjmů	20
Tab. 2 – Pásma paušálního režimu, 2023	34
Tab. 3 – Výše paušální daně, včetně rozdělení mezi povinná plnění, 2023, [v Kč].....	35
Tab. 4 – Finanční zatížení při použití výdajového paušálu, příjmy 2 mil. Kč.....	44
Tab. 5 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 80 % z příjmů	45
Tab. 6 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 60 % z příjmů.....	47
Tab. 7 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 40 % z příjmů.....	49
Tab. 8 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 30 % z příjmů.....	49
Tab. 9 – Hranice výhodností paušálního režimu oproti výdajům 80 % z příjmů při nezdanitelné části ZD ve výši 50 000 Kč	52
Tab. 10 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 60 % z příjmů při nezdanitelné části ZD ve výši 50 000 Kč	54
Tab. 11 – Hranice výhodnosti paušálního režimu oproti výdajům 40 % z příjmů při nezdanitelné části ZD ve výši 50 000 Kč	56
Tab. 12 – Kombinace rozložení výdajových procent v modelových příkladech.....	62
Tab. 13 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „A“	63
Tab. 14 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „B“	65
Tab. 15 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „C“	65
Tab. 16 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „D“	68
Tab. 17 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „E“	69
Tab. 18 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „F“	69
Tab. 19 – Hranice výhodnosti paušálního režimu při zvolené kombinaci příjmů, modelový příklad „G“	70

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha P I Tabulka vstupních ukazatelů při zadávání fixní částky z nájmu obchodního majetku
- Příloha P II Tabulka vstupních ukazatelů při pozorování všech změn ve výši odvodů u všech výdajových paušálů v rámci jednoho grafu
- Příloha P III Tabulka vstupních ukazatelů dle zvolené struktury výdajů
- Příloha P IV Měsíční zálohy na paušální daň, 2024
- Příloha P V Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 80 % v porovnání s paušální daní a odpočtu nezdanitelných částí daně ve výši 24 000 Kč
- Příloha P VI Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 60 % v porovnání s paušální daní a odpočtu nezdanitelných částí daně ve výši 24 000 Kč
- Příloha P VII Finanční zatížení OSVČ při výdajích paušálem 40 % v porovnání s paušální daní a odpočtu nezdanitelných částí daně ve výši 24 000 Kč

PŘÍLOHA P I: TABULKA VSTUPNÍCH UKAZATELŮ PŘI ZADÁVÁNÍ FIXNÍ ČÁSTKY Z NÁJMU OBCHODNÍHO MAJETKU

Situace						
Počet dětí		Nezdanitelné části		Odčitatelné položky		
		Popis	Částka	Popis	Částka	
		Celkem	- Kč	Celkem	- Kč	
		Nájmy (paušál 30%)		Sleva na dani		
		Popis	Částka	Popis	Částka	
				Sleva na poplatníka	30 840,00 Kč	
		Celkem	- Kč	Celkem	30 840,00 Kč	

**PŘÍLOHA P II: TABULKA VSTUPNÍCH UKAZATELŮ PŘI
POZOROVÁNÍ VŠECH ZMĚN VE VÝŠI ODVODŮ U VŠECH
VÝDAJOVÝCH PAUŠÁLŮ V RÁMCI JEDNOHO GRAFU**

Situace	
---------	--

Počet dětí	
------------	--

Nezdanitelné části	
Popis	Částka
Celkem	- Kč

Odčitatelné položky	
Popis	Částka
Celkem	- Kč

Sleva na dani	
Popis	Částka
Sleva na poplatníka	30 840,00 Kč
Celkem	30 840,00 Kč

PŘÍLOHA P III: TABULKA VSTUPNÍCH UKAZATELŮ DLE ZVOLENÉ STRUKTURY VÝDAJŮ

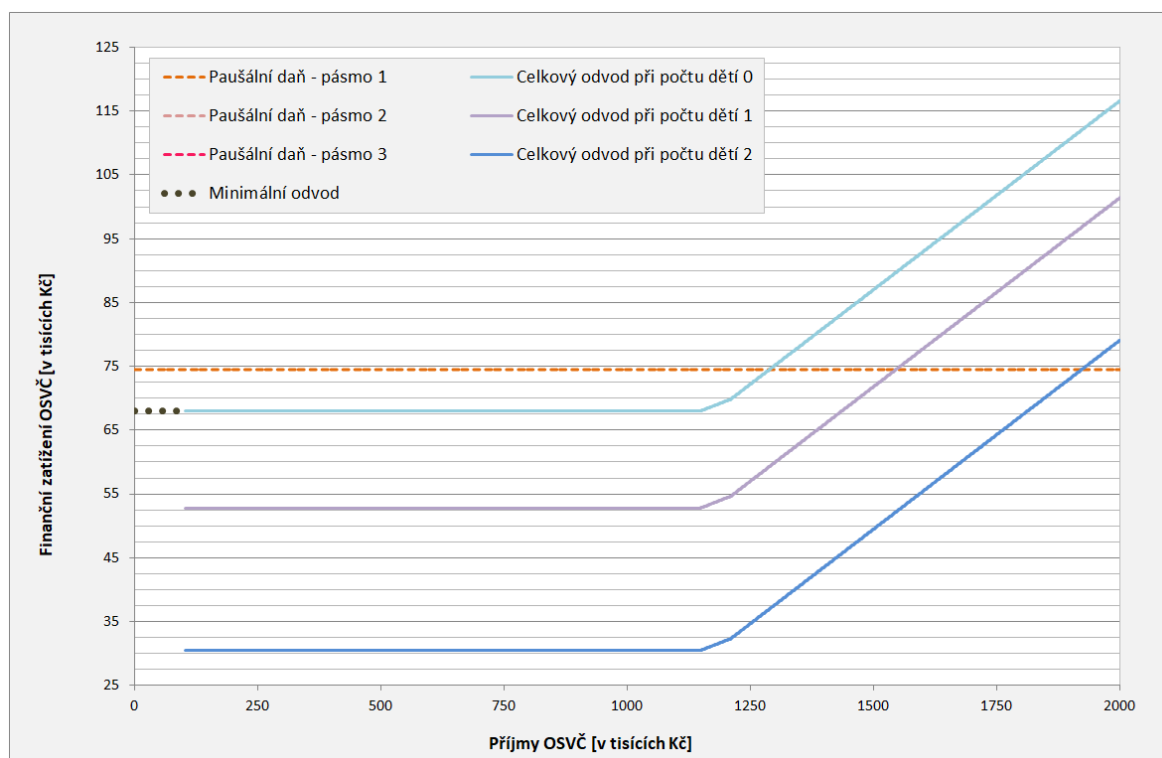
Situace					
Děti		Nezdanitelné části		Odčitatelné položky	
Varianta	Počet	Popis	Částka	Popis	Částka
Varianta 1	0				
Varianta 2	1				
Varianta 3	2				
Kontrola	ok	Celkem	- Kč	Celkem	- Kč
Struktura výdajů		Sleva na dani			
Paušál	Podíl	Popis	Částka		
30%		Slevana poplatníka	30 840,00 Kč		
40%					
60%					
80%					
Kontrola	!!! CHYBA !!!	Celkem	30 840,00 Kč		

PŘÍLOHA P IV: MĚSÍČNÍ ZÁLOHY NA PAUŠÁLNÍ DAŇ, 2024

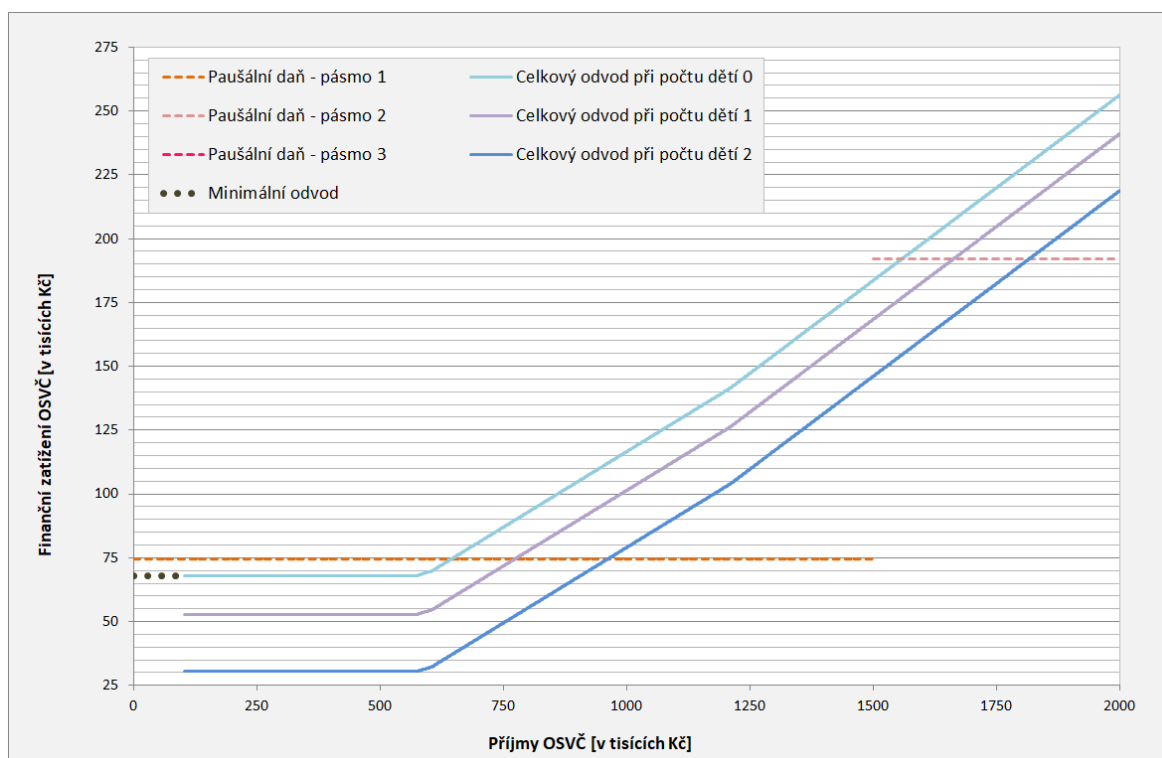
Pásmo	[v Kč]			
	ZP	SP	Daň	Odvod celkem
1.	2 968	4 430	100	7 498
2.	3 591	8 191	4 963	16 745
3.	5 292	12 527	9 320	27 139

Zdroj: příslušné zákony, vlastní zpracování.

PŘÍLOHA P V: FINANČNÍ ZATÍŽENÍ OSVČ PŘI VÝDAJÍCH PAUŠÁLEM 80 % V POROVNÁNÍ S PAUŠÁLNÍ DANÍ A ODPOČTU NEZDANITELNÝCH ČÁSTÍ DANĚ VE VÝŠI 24 000 KČ



PŘÍLOHA P VI: FINANČNÍ ZATÍŽENÍ OSVČ PŘI VÝDAJÍCH PAUŠÁLEM 60 % V POROVNÁNÍ S PAUŠÁLNÍ DANÍ A ODPOČTU NEZDANITELNÝCH ČÁSTÍ DANĚ VE VÝŠI 24 000 KČ



PŘÍLOHA P VII: FINANČNÍ ZATÍŽENÍ OSVČ PŘI VÝDAJÍCH PAUŠÁLEM 40% V POROVNÁNÍ S PAUŠÁLNÍ DANÍ A ODPOČTU NEZDANITELNÝCH ČÁSTÍ DANĚ VE VÝŠI 24 000 KČ

